

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 15.12.1995
COM(95) 669 τελικό

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΜΕΤΡΩΝ
ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΗ ΑΛΙΕΥΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σκοπός του εγγράφου αυτού είναι η παροχή συνοπτικής έκθεσης σχετικά με την αποτελεσματικότητα της τρέχουσας δέσμης τεχνικών μέτρων καθώς και η παρουσίαση των σχετικών προβλημάτων και των πιθανών μελλοντικών ενεργειών.

2. ΣΚΟΠΟΣ, ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΩΝ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΜΕΤΡΩΝ¹

2.1. Προστασία των ιχθυδίων

Ο βασικός λόγος κυρίως της επιβολής τεχνικών μέτρων είναι η δημιουργία συνθηκών ούτως ώστε να ελαχιστοποιηθεί η σύλληψη ιχθυδίων. Στο πλαίσιο αυτό, τα κυριότερα μέσα περιλαμβάνουν τον προσδιορισμό των διαφόρων τρόπων βελτίωσης της επιλεκτικότητας των αλιευτικών εργαλείων και τον καθορισμό των περιοχών που πρέπει να είναι κλειστές για την αλιεία είτε σε μόνιμη είτε σε εποχική βάση, για την πρόληψη της σύλληψης ιχθυδίων που κατοικούν στις περιοχές αυτές. Με περισσότερο επιστημονικούς όρους, τα τεχνικά μέτρα έχουν ως σκοπό την ελαχιστοποίηση του ποσοστού θνησιμότητας των ιχθυδίων. Πρέπει να υπενθυμιστεί ότι η αλιεία ιχθυδίων συμβάλλει στη μείωση της εν δυνάμει βιομάζας του αποθέματος και του αριθμού των ιχθύων που φθάνουν σε ηλικία ωριμότητας και αναπαραγωγής. Αν θεωρηθούν όλοι οι άλλοι παράγοντες ως σταθερούς, η αλιεία ιχθυδίων μειώνει τη βιομάζα, την εν δυνάμει απόδοση και μπορεί να επηρεάσει τη συγκαταρτίθμηση νέων ιχθύων σε ένα απόθεμα.

Όροι σχετικά με την επιλεκτικότητα των αλιευτικών εργαλείων εφαρμόζονται κατά κύριο λόγ σε εργαλεία που προορίζονται για τη σύλληψη βενθοπελαγικών ειδών ιχθύων.

Προς υποστήριξη των κανονισμών σχετικά με την επιλεκτικότητα των αλιευτικών εργαλείων υπάρχουν κανονισμοί που προβλέπουν το ελάχιστο μέγεθος εκφόρτωσης των διαφόρων ειδών ιχθύων.

Υφίστανται επίσης τεχνικά μέτρα για την προστασία ορισμένων ειδών ιχθύων, ιδίως της ρέγγας, σε περιοχές στις οποίες συνήθως συγκεντρώνεται σε μεγάλη πυκνότητα με σκοπό την ωοτοκία και στις οποίες η αλιεία των συγκεντρώσεων αυτών ιχθύων θα οδηγούσε σε άκρως υψηλά ποσοστά θνησιμότητας.

Επιπλέον, άλλα τεχνικά μέτρα απαγορεύουν την εφαρμογή ανεπιθύμητων αλιευτικών μεθόδων, όπως είναι η χρήση εκρηκτικών και, σε μερικές περιοχές, ψαροντούφεκου ή/και της αλιείας με ηλεκτροφόρα αλιευτικά εργαλεία και η περικύκλωση θαλασσίων θηλαστικών με διάφορους τύπους αλιευτικών εργαλείων.

Σε ορισμένες περιπτώσεις, όπως είναι για τον γάδο της Αρκτικής στην θάλασσα Barent η εφαρμογή τεχνικών μέτρων (ελάχιστο μέγεθος ματιών, απαγόρευση απόρριψης) μαζί με τους περιορισμούς του αλιεύματος και τις ευνοϊκές

¹ Λεπτομερής παρουσίαση των τύπων των τεχνικών μέτρων παρατίθεται στο παράρτημα 5.

περιβαλλοντικές συνθήκες επέτρεψαν μία σημαντική αποκατάσταση του αποθέματος, που φαίνεται από την αύξηση της συνολικής βιομάζας του αποθέματος στο υψηλότερο επίπεδο από το 1978.

2.2. Άλλες διαστάσεις τεχνικών μέτρων

Εκτός από μία καλύτερη χρήση των αλιευτικών αποθεμάτων, η θέση σε εφαρμογή τεχνικών μέτρων εμφανίζεται επίσης σε πολύ μεγάλο βαθμό στις συζητήσεις σχετικά με τις σχέσεις μεταξύ της αλιείας και του περιβάλλοντος, εξαιτίας ιδίως των απορρίψεων.

Οι αλληλεπιδράσεις μεταξύ της αλιείας και του περιβάλλοντος αναλύθηκαν πρόσφατα από ομάδα εργασίας που συστάθηκε κατόπιν πρωτοβουλίας της Επιτροπής (SEC(94)1453 τελικό). Μερικά παρασυρόμενα αλιευτικά εργαλεία (τράτες βυθού, ιδίως δοκότραπεζες, ή δράγες, ιδίως οι υδραυλικές) έχουν άμεσες επιπτώσεις στο περιβάλλον. Οι κανονισμοί σχετικά με τη χρήση των εργαλείων αυτών έχουν συνεπώς κατ'ανάγκη οικολογικές συνέπειες. Ωστόσο όμως, είναι κυρίως δύο άλλα θέματα που μέχρι σήμερα επέσυραν την προσοχή της κοινής γνώμης:

- τα παρεμπιπτόντα αλιεύματα προστατευόμενων ειδών,
- οι απορρίψεις.

Γενικά, το βάρος των περιβαλλοντολόγων δεν μπορεί παρά να διαδραματίσει αυξημένο ρόλο στις συζητήσεις. Το θέμα κυρίως των παρεμπιπτόντων αλιευμάτων προστατευόμενων ειδών διευρύνεται συνεχώς. Περιορισμένη, στην αρχή, σε ορισμένα είδη θαλάσσιων θηλαστικών και θαλάσσιων πτηνών λόγω των κινδύνων επιβίωσης των ειδών, η συζήτηση διευρύνθηκε και προσέλαβε διπλή διάσταση:

- λήψη υπόψη των παρεμπιπτόντων αλιευμάτων, έστω και όταν το είδος δεν βρίσκεται σε κίνδυνο (λόγω των βασάνων που προκαλούνται στα φονευόμενα ζώα ή λόγω των έμμεσων οικολογικών συνεπειών στην τροφική αλυσίδα),
- λήψη υπόψη μιας σταθερά διευρυνόμενης δέσμης ειδών ζώων.

Το πρόβλημα των απορρίψεων επισύρει με τη σειρά του επίσης αυξανόμενη προσοχή, ιδίως λόγω των περιβαλλοντικών ανησυχιών. Όπως αναλύθηκε σε μία προηγούμενη ανακοίνωση της Επιτροπής, το θέμα δεν είναι τόσο απλό ώστε μπορούσε να εξετασθεί επιφανειακά. Τα αίτια των απορρίψεων είναι πολλά, είτε απορρέουν από οικονομικά ή ρυθμιστικά αίτια. Οι οικολογικές συνέπειες είναι διάφορες. Ενώ είναι αρνητικές για ορισμένα ζώα, μπορούν να είναι θετικές για άλλα. Όπως παρατίθεται λεπτομερώς στο παράρτημα 3, οι σχέσεις με τα τεχνικά μέτρα είναι επίσης πολύπλοκες. Ωστόσο όμως, παρά την πολυπλοκότητα του θέματος δεν θα μπορούσε να μην αναγνωριστεί η πρόοδος που σημειώθηκε, όπως δείχνει η έρευνα που πρόσφατα διενήργησε ο FAO².

²

Τεχνικό έγγραφο αλιείας FAO αριθ. 339 "Μία συνολική εκτίμηση των παρεμπιπτόντων αλιευμάτων και απορρίψεων" Ρώμη 1994

Οι συζητήσεις σχετικά με κάθε συγκεκριμένο πρόβλημα είχαν ως αποτέλεσμα να φανούν οι ελλείψεις όσον αφορά τις διαθέσιμες πληροφορίες και επιστημονικές αναλύσεις. Η αντιμετώπιση της έλλειψης αυτής είναι υπερεπείγουσα λόγω του ότι η εφαρμογή της αρχής της πρόβλεψης δεν μπορεί παρά να έχει πολύ περιορισμένες συνέπειες για ορισμένους τύπους αλιείας εξ αιτίας της απουσίας επαρκών δεδομένων. Για το λόγο αυτό, η Επιτροπή δίνει μεγάλη προτεραιότητα στη συλλογή πληροφοριών και στην ανάπτυξη επιστημονικών ικανοτήτων. Όμως, όπως υπογραμμίστηκε από πολλές προηγούμενες εκθέσεις, η πρόοδος θα είναι δυνατή μόνο εφόσον τα κράτη μέλη αναπτύξουν, από την πλευρά τους, τις αναγκαίες πρωτοβουλίες.

3. ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΤΩΝ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΜΕΤΡΩΝ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ

3.1. Γενική εξέλιξη

Ο πρώτος κανονισμός σχετικά με τεχνικά μέτρα (κανονισμός 2527/80) εκδόθηκε το Σεπτέμβριο του 1980. Ο κανονισμός 171/83³ αναπτύσσει τα μέτρα διατήρησης, με βάση τις συστάσεις της Επιτροπής Αλιείας Βορειο-ανατολικού Ατλαντικού (NEAFC). Ο κανονισμός αυτός (κ.171/83), ο οποίος καλύπτει την αλιεία στο Kattegat και στον κόλπο Gascogne, τροποποιήθηκε έξι φορές.

Το 1986, ένας νέος κανονισμός 3094/86⁴ αντικατέστησε τον 171/83, επεκτείνοντας το πεδίο εφαρμογής του στην αλιεία του Ατλαντικού που περιβάλλει την Ιβηρική Χερσόνησο, μετά την προσχώρηση της Ισπανίας και της Πορτογαλίας, και λαμβάνοντας υπόψη την ανάγκη εισαγωγής ουσιαστικών τροποποιήσεων, ιδίως όσον αφορά την έννοια του ορισμού ορισμένων τύπων αλιείας. Η τροποποίηση αυτή προσέφερε μία σημαντική ευκαιρία, της οποίας ωστόσο δεν έγινε εκμετάλλευση, προκειμένου να επιτευχθεί ένα "καθάρισμα" σε βάθος ενός μεγάλου αριθμού ξεπερασμένων διατάξεων καθώς και απλοποίησης του νέου κανονισμού. Διάφορες προτάσεις της Επιτροπής (που αποσκοπούσαν κυρίως στην αύξηση ορισμένων ελάχιστων μεγεθών ματιών ή την εφαρμογή του κανόνα "ενιαίου διχτυού") δεν λήφθηκαν υπόψη από το Συμβούλιο, έστω και αν ο κανόνας του "ενιαίου διχτυού" αναγνωρίστηκε ότι προσφέρει τις εγγυήσεις αποτελεσματικού ελέγχου των ελάχιστων μεγεθών των ματιών.

Ο κανονισμός 3094/86 γνώρισε μία μεγάλη εξέλιξη από την έκδοσή του τον Οκτώβριο του 1986. Αποτέλεσε στην πραγματικότητα αντικείμενο 18 τροποποιήσεων πριν τον Οκτώβριο του 1995 (μία 19η τροποποίηση, αναφορικά με τα μη παρασυρόμενα εργαλεία, βρίσκεται υπό συζήτηση στο Συμβούλιο). Ένας περιορισμένος αριθμός τροποποιήσεων αφορά στην πραγματικότητα θέματα ουσίας. Οι περισσότερες από αυτές (12) συνιστούν δευτερεύουσες τροποποιήσεις ή τροποποιήσεις τύπου. Άλλες ανταποκρίνονται στο αίτημα κρατών μελών για την απάλυνση ορισμένων κανόνων διατήρησης. Οι περισσότερες από τις τροποποιήσεις αυτές αποτέλεσαν αντικείμενο έγκρισης ως σημείου "Α". Δύο μόνο τροποποιήσεις (η 2η και η 11η) αποτελούν αλλαγές μείζονος σημασίας για τη διατήρηση των πόρων. Μία κωδικοποίηση βρίσκεται εν

³ ΕΕ αριθ. L 24 της 27. 1.1983, σ. 14

⁴ ΕΕ αριθ. L 288 της 11.10.1986

εξελιξεί, η οποία δεν μπόρεσε να επιτευχθεί νωρίτερα λόγω της έγκρισης, κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, νέων τροποποιήσεων.

3.2. 11η τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 3094/86

Η ιστορία της 11ης τροποποίησης άρχισε με την παρουσίαση, από τους επιστημονικούς κύκλους, της υποβάθμισης των πόρων των "στρογγυλοψάρων" στη Βόρειο Θάλασσα (έκθεση ACFM και CIEM του Νοεμβρίου 1989). Η Επιτροπή επέσυρε την προσοχή των υπευθύνων των εθνικών διοικήσεων αλιείας στη διάγνωση αυτή. Κατά τη συνεδρίαση του Συμβουλίου αλιείας του Δεκεμβρίου 1989, το Συμβούλιο και η Επιτροπή εξέδωσαν δήλωση⁵ υπογραμμίζοντας ότι η κατάσταση ορισμένων αποθεμάτων, ιδίως του μπακαλιάρου και του εγλεφίνου στη Βόρειο Θάλασσα, ήταν πολύ ανησυχητική. Δημιουργήθηκε μία "ομάδα υψηλού επιπέδου" για την εντατικοποίηση των εργασιών τροποποίησης του υφιστάμενου κανονισμού, ιδίως στο θέμα των ελάχιστων μεγεθών των ματιών, των ελάχιστων μεγεθών εκφόρτωσης και της μείωσης των απορρίψεων στη θάλασσα. Η Επιτροπή, υπό το φως των συμπερασμάτων της ομάδας υψηλού επιπέδου (Γενικοί Διευθυντές Αλιείας) έπρεπε να υποβάλει στο Συμβούλιο κατάλληλες προτάσεις το αργότερο μέχρι την 31η Ιουλίου 1990.

Τα συμπεράσματα της ομάδας υψηλού επιπέδου δημοσιεύθηκαν στις 17 Μαΐου 1990⁶. Με βάση αυτά, η Επιτροπή διαβίβασε στο Συμβούλιο, τον Ιούλιο του 1990, μία πρόταση γνωστή ως πρόταση για μία 10η τροποποίηση, η οποία επικεντρώνεται στις αυξήσεις του μεγέθους των ματιών, στο γεωμετρικό σχήμα των διχτύων και την εφαρμογή του κανόνα "ενιαίο δίχτυ". Οι προτάσεις αυτές θεωρήθηκαν πολύ σκληρές και προκάλεσαν τον αποκλεισμό τους εκ μέρους του Συμβουλίου. Παράλληλα, η Επιτροπή υπέβαλε το 1990 μία νέα πρόταση, την 11η, σχετικά, μεταξύ άλλων, με το θέμα των παρασυρόμενων απλαιδιών διχτύων και των αυξήσεων των μεγεθών των ματιών στην περιοχή 3 (από 65mm σε 80mm). Η πρόταση αυτή προκάλεσε νέους αποκλεισμούς από το Συμβούλιο, λόγω απόρριψης των προτάσεων της Επιτροπής και των διαφορών απόψεων μεταξύ των κρατών μελών. Το 1991, η Επιτροπή υπέβαλε νέα πρόταση (τη 12η), η οποία αφορούσε κυρίως την ενημέρωση και την αποσαφήνιση πολλών κανόνων διατήρησης, οι περισσότεροι από τους οποίους ήταν ξεπερασμένοι και συνέχιζαν, ωστόσο, να υπάρχουν στον κανονισμό 3094/86 από την έκδοσή τους. Η υποβολή της τελευταίας αυτής πρότασης προκάλεσε εκ νέου συζητήσεις. Μετά από πολλά άκαρπα Συμβούλια, μόνο τον Οκτώβριο του 1991 παρουσιάστηκε μία πολιτική συμφωνία σε μία "δέσμη" που συγκέντρωνε τις τρεις προαναφερθείσες προτάσεις και η οποία αποτελεί την 11η τροποποίηση του κανονισμού 3094/86⁷ (εν τω μεταξύ, εγκρίθηκε μία πρόταση ήσσονος σημασίας ως 10η τροποποίηση).

Ενας συμβιβασμός σχετικά με τα παρασυρόμενα απλάδια δίχτυα βρέθηκε με τη μορφή διευτούς παρέκκλισης (1992 και 1993) σε 5 χιλιόμετρα για ορισμένα σκάφη που αλιεύουν με δίχτυα (Γαλλία). Τα τεχνικά μέτρα υπέστησαν σημαντική απλοποίηση. Η ενίσχυσή τους από πλευράς αύξησης των ελάχιστων μεγεθών των ματιών περιορίστηκε. Στο βόρειο τμήμα (περιοχή που αποκαλείται 2, βορείως του 48ου

⁵ Έγγρ. του Συμβουλίου 11089/89 PV/CONS87 ΑΛΙΕΙΑ 386

⁶ Έγγρ. Συμβουλίου 6574/90 ΑΛΙΕΙΑ 173, της 30ής Μαΐου 1990

⁷ Κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 345/92 της 27ης Ιανουαρίου 1992.

παραλλήλου στη Βόρειο Θάλασσα) αποφασίστηκε μία περιορισμένη αύξηση του βασικού ελάχιστου μεγέθους ματιών (από 90 σε 100mm). Στο νότιο τμήμα, δεν αποφασίστηκε καμία άμεση αύξηση, με το βασικό επιχείρημα ότι έπρεπε εν πρώτοις να τεθούν σε αποτελεσματική εφαρμογή οι υφιστάμενοι κανόνες (βασικό ελάχιστο μέγεθος ματιών 65mm) πριν περάσουμε στα 80mm. Η πρόταση της Επιτροπής σχετικά με την αποδοχή του κανόνα "ενιαίο δίχτυ", που απορρέει από τα συμπεράσματα της ομάδας υψηλού επιπέδου, δεν λήφθηκε επίσης υπόψη από το Συμβούλιο.

Από την άλλη πλευρά, η Επιτροπή πέτυχε δέσμευση του Συμβουλίου όσον αφορά τη λήψη απόφασης σχετικά με συμπληρωματικές αυξήσεις του ελάχιστου μεγέθους των ματιών το 1994 εάν δεν εσημειώνετο εν τω μεταξύ βελτίωση των πόρων⁸. Από το 1991 ως το 1994, δεν υπήρξε αποκατάσταση των αποθεμάτων. Στη Βόρειο Θάλασσα, η αύξηση του ελάχιστου μεγέθους ματιών σε 100mm δεν είχε τις συνέπειες που αναμένοντο επί της αλιείας των ιχθυιδίων. Στην περιοχή 3, τα νόμιμα ελάχιστα μεγέθη ματιών δεν τηρήθηκαν περισσότερο από το παρελθόν. Εν τω μεταξύ, το χρονοδιάγραμμα εργασίας διαταράχθηκε από τις προοπτικές νέων προσχωρήσεων (94), κατόπιν δε από τις συνέπειες της εξέλιξης του καθεστώτος Ε/Ρ. Κατά συνέπεια, παρατάθηκε η προθεσμία του 1994.

Το Συμβούλιο του Δεκεμβρίου 94, στο οποίο υιοθετήθηκε η αρχή διαχείρισης των προσπάθειών στη δυτική περιοχή με την απορρόφηση του παλαιού καθεστώτος Ισπανίας/Πορτογαλίας, ζήτησε επίσης από την Επιτροπή να υποβάλει προτάσεις με σκοπό τη βελτίωση της επιλεκτικότητας της αλιείας για τα σχετικά ιχθυοποθέματα. Πράγματι, από τη διαβούλευση των εμπειρογνομόνων από τις υπηρεσίες της Επιτροπής (SEC(95)1599) φάνηκε ότι θα έπρεπε ουσιαστικά να επιστρέψουμε στη δομή των προτάσεων που απορρίφθηκαν ή αναβλήθηκαν από το Συμβούλιο το 1990/91. Είναι κατά συνέπεια απαραίτητο να επιστρέψει η Επιτροπή το 1996 με μία νέα συνολική πρόταση. Αυτό έγινε απαραίτητο από τα συμπεράσματα του Συμβουλίου τόσο του Οκτωβρίου 91 όσο και του Δεκεμβρίου του 94. Όμως, όποιες και αν είναι οι προτάσεις, θα προκαλέσουν όπως φαίνεται δύσκολες συζητήσεις.

3.3. Τα μη παρασυρόμενα αλιευτικά εργαλεία

Οι κοινοτικοί κανονισμοί αναφορικά με τα τεχνικά μέτρα επικεντρώθηκαν στην αρχή στα παρασυρόμενα εργαλεία (τράτες, γρι-γρι και παρόμοια εργαλεία) ενώ η νομοθεσία σχετικά με τα σταθερά εργαλεία υπάγεται αποκλειστικά στη νομοθεσία των κρατών μελών. Η πρόσφατη ανάπτυξη της αλιείας με απλάδια δίχτυα και μανωμένα δίχτυα δημιούργησε ένα συναίσθημα αδικίας μεταξύ των αλιέων που χρησιμοποιούν παρασυρόμενα ή μη παρασυρόμενα εργαλεία. Υποβλήθηκε ρητή αίτηση στην Επιτροπή το 1992 για την κατάρτιση προτάσεως. Η αίτηση αυτή θεωρήθηκε ως ιδιαίτερα κατάλληλη κατά τη στιγμή κατά την οποία οι συζητήσεις σχετικά με τα πολυετή προγράμματα προσανατολισμού (ΠΠΠ) του 1992 έδειξαν ότι δεν ήταν σωστό να μειωθεί στο άμεσο μέλλον η χωρητικότητα ή/και η ισχύς των στολίσκων που αλιεύουν με μη παρασυρόμενα εργαλεία. Η Επιτροπή υπέβαλε στο Συμβούλιο ανακοίνωση σχετικά με τη γενική προβληματική της αλιείας με μη παρασυρόμενα εργαλεία έναντι της κοινής αλιευτικής πολιτικής (COM(94)235). Διαβίβασε παράλληλα πρόταση ορισμού των κανόνων σχετικά με τα ελάχιστα μεγέθη ματιών των σταθερών και των μανωμένων δικτύων (COM(95)212). Οι συζητήσεις, οι οποίες στο σύνολό τους δεν παρουσιάζουν συγκρούσεις, συνεχίζονται επί του παρόντος στο επίπεδο του Συμβουλίου. Υφίσταται συμφωνία σχετικά με την ανάγκη νέων κανόνων

⁸

Εγγρ. του Συμβουλίου 9217/91 PV/CONS91 ΑΛΙΕΙΑ 250

σχετικά με τα σταθερά εργαλεία, αλλά όλα τα ενδιαφερόμενα κράτη επιθυμούν να υπάρξει προσέγγιση των κανόνων που πρόκειται να υιοθετηθούν, που εστιάζονται κυρίως στις διαστάσεις του ελάχιστου μεγέθους των ματιών, με την υφιστάμενη νομοθεσία του. Οι προτάσεις αυτές, όπως είναι ο κανονισμός 3094/86, δεν καλύπτουν τη Βαλτική και τη Μεσόγειο, που αποτελούν αντικείμενο ειδικών κανονισμών.

3.4. Βαλτική (Κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 1866/86) και Μεσόγειος (κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1626/94)

Στη Βαλτική Θάλασσα, τα τεχνικά μέτρα αποτελούν αντικείμενο ειδικού κανονισμού. Συνδέονται σε μεγάλο βαθμό με τις αποφάσεις που λήφθηκαν από τη διεθνή επιτροπή αλιείας της Βαλτικής θάλασσας. Έτσι, όταν η Επιτροπή πρότεινε σχετικά με το μήκος των απλαδιών παρασυρόμενων διχτύων να υπάρξει διαφοροποίηση από τα τεχνικά μέτρα που υιοθετήθηκαν από την Επιτροπή για την αλιεία της βαλτικής θάλασσας, τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη εξέφρασαν την αντίθεσή τους αντιτείνοντας τους υφιστάμενους κανόνες που αποφασίσθηκαν από την εν λόγω επιτροπή της Βαλτικής. Τα τεχνικά μέτρα που εφαρμόζονται στη Βαλτική, είναι πράγματι στο σύνολό τους ατελέστερα από εκείνα που καλύπτονται από τον κανονισμό 3094/86, από το Κάτεγκατ έως τον Ατλαντικό. Μία σημαντική ωστόσο εξέλιξη επιτεύχθηκε κατά τη συνεδρίαση του 1994 της επιτροπής Βαλτικής σχετικά με ένα σύνολο αποφάσεων, οι οποίες σε κοινοτικό επίπεδο προκάλεσαν το 1995 την 5η τροποποίηση του κανονισμού σχετικά με τα τεχνικά μέτρα της Βαλτικής (Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2250/95). Υιοθετήθηκε επίσης ένας κανόνας σχετικά με το ενιαίο δίχτυ. Σε τεχνικό επίπεδο, ο κανονισμός σχετικά με τα τεχνικά μέτρα της Βαλτικής θα επιτύχανε να γίνει σαφέστερος, επί παραδείγματι με την αποσαφήνιση των διατάξεων σχετικά με τα τις πόρτες της τράτας που ευνοούν την απόδραση μικρών μπακαλιάρων, ή με τον καθορισμό συγκεκριμένων κανόνων κατευθυνόμενης αλιείας για πλατύψαρα σε συνδυασμό με τα μικρότερα μεγέθη ματιών. Η εξέλιξη αυτή δεν μπορεί παρά να ευνοείται από τη διεύρυνση της ΕΕ με τη Φινλανδία και τη Σουηδία. Η ένταξη της Σουηδίας θα έπρεπε παράλληλα να ευνοεί την ανάπτυξη ειδικών τεχνικών μέτρων στους τομείς Σκάγκερακ/Κάτεγκατ, που έχουν σχέση κατ'ανάγκη με το φάκελλο της Βαλτικής.

Όσον αφορά τα τεχνικά μέτρα, η συζήτηση διευρύνθηκε επίσης με τη Μεσόγειο. Υποβλήθηκε πρόταση το 1992, κατόπιν αιτήσεως του Συμβουλίου. Στο θέμα αυτό ακόμη η συζήτηση ήταν μακρά και το τελικό αποτέλεσμα είναι πολύπλοκο και εξασθενημένο από μία σειρά παρεκκλίσεων. Ωστόσο, υπάρχει ήδη ρητό αίτημα για νέες παρεκκλίσεις που να επιτρέπουν τη σύλληψη μικρών ιχθυιδίων. Έστω και αν είναι ατελής και έστω και αν επιδέχεται τροποποιήσεις, ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1626/94 συνιστά το πρώτο στοιχείο μιας πολιτικής διατήρησης και διαχείρισης των πόρων στη Μεσόγειο. Μετά από ορισμένα έτη, θα μπορούσαμε να εκτιμήσουμε την επίπτωσή του.

3.5. Παρέκκλισεις και απλοποιήσεις

Οι κανονισμοί που διαθέτει η κοινή αλιευτική πολιτική καταγγέλλονται συχνά ως υπερβολικά πολύπλοκοι. Τα τεχνικά μέτρα βρίσκονται στο επίκεντρο της κριτικής αυτής. Η συγκέντρωση σε ένα και μόνο κανονισμό των διατάξεων που εφαρμόζονται σε πολύ διαφορετικές περιοχές (για τον κανονισμό 3094/86 του Κατεγκάτ έως το στενό του Γιβραλτάρ) αποτελεί ένα πρώτο στοιχείο πολυπλοκότητας, το οποίο στην πράξη δεν επηρεάζει τον αλιέα που εργάζεται σε μία περιορισμένη ζώνη. Η Επιτροπή είναι ωστόσο υποχρεωμένη να μειώσει τις γεωγραφικές διαφορές. Σημειώθηκε πρόοδος με την ευκαιρία της 11ης τροποποίησης ενώ υπάρχουν άλλες υπό εξέταση. Αλλά

κατά γενικό τρόπο, ο πρώτος παράγων πολυπλοκότητας συνδέεται με τις παρεκκλίσεις από τους γενικούς κανόνες. Πέρα από την πολυπλοκότητα των κειμένων, οι παρεκκλίσεις αυτές καθιστούν πολύ δύσκολους τους ελέγχους, ιδιαίτερα κυρίως εφόσον οι διατάξεις του τύπου "ενιαίο δίκτυο" δεν μπορούν να υιοθετηθούν. Για το λόγο αυτό, οι παρεκκλίσεις θα έπρεπε να περιοριστούν στις αυστηρώς αναγκαίες. Οι συζητήσεις που έγιναν πριν την 11η τροποποίηση του κανονισμού 3094/86 έδειξαν ότι αυτό που θα μπορούσε να φαίνεται ως πολιτική ανάγκη για ένα κράτος μέλος κατά τη στιγμή της υιοθέτησης μιας δέσμης "τεχνικών μέτρων", δεν αντιστοιχεί πάντοτε αργότερα σε μία αποτελεσματική χρησιμοποίηση. Για το λόγο αυτό, οποιαδήποτε ουσιαστική αναθεώρηση των κανονισμών σχετικά με τα τεχνικά μέτρα πρέπει να αποτελέσει την ευκαιρία περιορισμού των παρωχημένων ή των μη αναγκαίων παρεκκλίσεων. Κατά την προπαρασκευή των συζητήσεων αυτών, κάθε κράτος μέλος θα έπρεπε να καλείται να προσδιορίζει τις παρεκκλίσεις που του φαίνονται αναγκαίες και να καθορίζει κάτω από ποιούς όρους χρησιμοποιούνται και ελέγχονται στην πραγματικότητα.

4. ΕΜΦΑΝΕΙΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΩΝ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΜΕΤΡΩΝ

4.1 *Ιστορικές τάσεις των ποσοστών θνησιμότητας των νεαρών ιχθύων*

Όπως προσδιορίστηκε στο τμήμα 2 της παρούσας έκθεσης, ο κύριος σκοπός της εφαρμογής των τεχνικών μέτρων είναι η μείωση του ποσοστού θνησιμότητας των ιχθυοδίων.

Για πολλά από τα σημαντικότερα αποθέματα ιχθύων που υφίστανται εκμετάλλευση από τα κοινοτικά σκάφη, οι επιστήμονες εκτίμησαν το ποσοστό θνησιμότητας για κάθε ομάδα ηλικίας ιχθύων που εκφορτώνονται ή αλιεύονται, ανάλογα με τη διάθεση των στοιχείων σχετικά με τις ποσότητες των απορριφθέντων ιχθύων. Εάν τα τεχνικά μέτρα ήταν αποτελεσματικά, θα έπρεπε να αναμέναμε ότι το ποσοστό θνησιμότητας των νεώτερων ομάδων ηλικίας ιχθύων θα είχε μειωθεί σε σύγκριση με το παρελθόν. Εντούτοις, τα στοιχεία του παραρτήματος 2.α δείχνουν ότι για την πλειονότητα των κυριοτέρων αποθεμάτων ιχθύων δεν φαίνεται καμία τέτοια μείωση.

Ταυτόχρονα, τα επίπεδα ΤΑC δεν μπόρεσαν να μειώσουν τα ποσοστά εκμετάλλευσης. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα είτε να μην αποκαθίστανται τα βασικά αποθέματα ιχθύων είτε να μειώνονται ακόμα περισσότερο, όπως φαίνεται από τα στοιχεία του παραρτήματος 2β.

Η βασική εικόνα, ως εκ τούτου, είναι ότι, παρά τις αυξήσεις του μεγέθους των ματιών των δικτύων και της εφαρμογής κλειστών περιοχών και κλειστών εποχών, οι στόχοι των τεχνικών μέτρων δεν φαίνεται να πραγματοποιήθηκαν. Στην καλύτερη περίπτωση, μπορούμε να πιστεύουμε ότι η κατάσταση θα ήταν χειρότερη εάν δεν είχαν εφαρμοσθεί τα σημερινά τεχνικά μέτρα. Παρόλα αυτά, συνεχίζουν να αλιεύονται τα νεαρά μικρά ψάρια. Τα ψάρια αυτά συνήθως απορρίπτονται γιατί, κατά κύριο λόγο, έχουν μήκος μικρότερο από το σχετικό ελάχιστο μήκος.

4.2. *Γιατί τα τεχνικά μέτρα είναι λιγότερο αποτελεσματικά από ό,τι αναμενόταν;*

Τα αποτελέσματα πειραμάτων υπό ελεγχόμενες συνθήκες, είτε σε ερευνητικά σκάφη είτε σε εμπορικά σκάφη, δείχνουν ότι η εφαρμογή κατάλληλα διατυπωμένων τεχνικών μέτρων σχετικά με το μέγεθος των δικτύων ή/και τη δομή των αλιευτικών εργαλείων θα πρέπει να είχε ως αποτέλεσμα τη βελτιωμένη επιλεκτικότητα και, ως εκ τούτου, τη μείωση του ποσοστού θνησιμότητας των νεαρών ιχθύων.

4.2.1. Απάντηση των αλιέων

Εντούτοις, το κόστος που πρέπει να καταβληθεί από την εφαρμογή των τεχνικών αυτών μέτρων είναι μια βραχυπρόθεσμη μείωση του αλιεύματος και, πιθανόν, εκφορτώσεις σε επίπεδα λιγότερα από τα επίπεδα κάτω από διαφορετικές περιστάσεις. Το κόστος αυτό πρέπει να το πληρώσουν οι αλιείς. Ως εκ τούτου, είναι κατανοητό γιατί οι αλιείς, οι οποίοι έχουν άμεσα προβλήματα, όπως είναι η εξόφληση δανείων, κ.λπ., αντιδρούν σε προτάσεις τεχνικών μέτρων με σκοπό τη βελτίωση της επιλεκτικότητας.

Οι αλιείς πείθουν συχνά τις εθνικές διοικήσεις τους ότι οι προτεινόμενοι όροι για τη βελτίωση της επιλεκτικότητας είναι υπερβολικοί και ότι η εν δυνάμει απώλεια των εκφορτώσεων δεν θα είναι δυνατό να είναι υποφερτή. Οι διαπραγματεύσεις σχετικά με το θέμα αυτό καταλήγουν συχνά σε άμβλυνση της αρχικής πρότασης. Υποβάλλονται επίσης αιτήματα για παρεκκλίσεις από προτάσεις που έχουν ως σκοπό τη βελτίωση της επιλεκτικότητας με το αιτιολογικό ότι, εάν η πρόταση εφαρμοστεί χωρίς παρέκκλιση, θα είναι αδύνατο να διενεργηθεί συμφέρουσα από οικονομικής απόψεως αλιεία για έναν αριθμό ειδών στόχων. Παρόμοια αιτήματα για παρεκκλίσεις υποβάλλονται επίσης σχετικά με κλειστές περιοχές ή και κλειστές εποχές. Παρεκκλίσεις συμφωνούνται συχνά ακόμη και αν αναγνωρίζεται ότι θα υπάρξουν παρεμπόδιοντα αλιεύματα διαφορετικά από εκείνα για τα οποία ζητείται η παρέκκλιση και για τα οποία η παρέκκλιση δεν ισχύει.

Γίνεται επίσης όλο και περισσότερο σαφέστερο κατά τα πρόσφατα έτη ότι ο προσδιορισμός μόνο του ελάχιστου μεγέθους ματιών για τα ελκόμενα εργαλεία είναι ανεπαρκής για να εγγυηθεί την κατάλληλη επιλεκτικότητα. Η προσαρμογή άλλων ιδιοτήτων των εν λόγω εργαλείων είναι δυνατόν να γίνει, και γίνεται, έτσι ώστε, για οποιοδήποτε ελάχιστο μέγεθος ματιών η επιλεκτικότητα να είναι μικρότερη από την αναμενόμενη με βάση τα αποτελέσματα ελεγχόμενων πειραμάτων. Οι προσαρμογές αυτές δεν είναι συχνά αντίθετες με τους υφιστάμενους κανονισμούς. Περιλαμβάνουν, επί παραδείγματι:

- τη χρήση σάκκων της τράτας νόμιμου ελάχιστου μεγέθους, οι οποίοι ωστόσο κατασκευάζονται από πολύ παχύ και δύσκαμπτο υλικό που συχνά περιλαμβάνει και δίκλωνο νήμα.
- αύξηση του αριθμού των ματιών γύρω από τη διάμετρο του σάκκου της τράτας.
- αύξηση του μήκους διαφόρων τμημάτων του διχτυού αμέσως πριν από το σάκκο,
- τη χρήση εξάγωνων ματιών στο ύψος του σάκκου, έτσι ώστε τα μάτια να είναι σχεδόν κλειστά κάτω από συμβατικές συνθήκες αλιείας.

Είναι επίσης σαφές ότι διενεργούνται επίσης παράνομες δραστηριότητες. Οι δραστηριότητες αυτές περιλαμβάνουν:

- τη χρήση επιπλέον σάκκου που περιβάλλει το συμβατικό σάκκο, ο οποίος τοποθετείται κατά τρόπο ώστε να μπορεί να αποσπασθεί εάν επίκειται επιθεώρηση,

- την εκούσια τοποθέτηση μέσα στο σάκκο βαρέων αντικειμένων, όπως είναι ελαστικά αυτοκινήτων ή στρώματα, για την αύξηση της υδροδυναμικής έλξης και, κατά τον τρόπο αυτό, του κλεισίματος των ματιών του σάκκου.

Λεπτομερέστερη αναφορά στις παράνομες αυτές δραστηριότητες γίνεται στο έγγραφο της Επιτροπής σχετικά με τον έλεγχο της πολιτικής σχετικά με τη διατήρηση.

4.2.2. Απουσία κανόνα "ενιαίου διχτυού"

Οι δυσχέρειες εφαρμογής των υφιστάμενων κανονισμών για τη διασφάλιση της κατάλληλης επιλεκτικότητας λόγω της απουσίας κανόνα "ενιαίου διχτυού" ή μιας κάποιας αποτελεσματικής εναλλακτικής λύσης, έχουν συζητηθεί εκτεταμένα.

Ο κοινοτικός κανονισμός σχετικά με τα τεχνικά μέτρα περιέχει πολυάριθμες αναφορές στα μεγέθη των ματιών, που μπορούν να χρησιμοποιηθούν κατά παρέκκλιση του γενικού μεγέθους ματιών "αναφοράς" για καθορισμένες γεωγραφικές περιοχές. Κάθε κατά παρέκκλιση μέγεθος ματιών συνοδεύεται από όρους που καθορίζουν το ελάχιστο ποσοστό αλιεύματος που πρέπει να αποτελείται από είδη στόχους, για τα οποία επιτρέπεται η χρήση του μεγέθους των ματιών των διχτυών και ενός μέγιστου ποσοστού "προστατευόμενων" ειδών. Κατά την επιθεώρηση, η νομιμότητα ή όχι ενός αλιεύματος εκτιμάται σε σχέση με το μέγεθος των ματιών των διχτυών που χρησιμοποιούνται για την αλιεία του αλιεύματος και του σχετικού ποσοστού σύνθεσης του αλιεύματος.

Επί του παρόντος, επιτρέπεται η ύπαρξη επί των κοινοτικών αλιευτικών σκαφών διχτυών διαφορετικού ελάχιστου μεγέθους ματιών. Αυτό επιτρέπει τη δυνατότητα να μπορούν να αλιεύονται εκουσίως ή κατ'άλλο τρόπο τα ψάρια με μέγεθος ματιών μικρότερο από εκείνο που θα έπρεπε να χρησιμοποιείται σύμφωνα με τους κανονισμούς. Κατά την επιθεώρηση, οποιεσδήποτε ποσότητες ιχθύων επί του σκάφους, οι οποίες παραβαίνουν τους κανόνες του επιτρεπόμενου κατά παρέκκλιση μεγέθους ματιών, λέγεται ότι αλιεύτηκαν με δίχτυ κατάλληλου μεγέθους ματιών διχτυών, ένα ή περισσότερα από τα οποία διαθέτει το σκάφος. Κατ'αρχήν, μπορεί να υπάρξει αποφυγή όλων των κανονισμών σχετικά με το μέγεθος των ματιών και των παρεμπιπτόντων αλιευμάτων απλά και μόνο με τη μεταφορά πάντοτε επί του σκάφους ενός διχτυού με μέγεθος ματιών κατάλληλο για τη γεωγραφική περιοχή στην οποία αλιεύει το σκάφος.

Η ευρεία χρήση των μεθόδων αυτών θα οδηγήσει στην αλιεία και στο θάνατο μεγάλων ίσως ποσοτήτων μικρών ιχθύων, τα οποία δεν θα είχαν αλιευθεί και φονευθεί σε άλλη περίπτωση. Από τεχνικής πλευράς, οι διαδικασίες αυτές είναι αντίθετες με τη δημιουργία ενός ικανοποιητικότερου προτύπου εκμετάλλευσης από εκείνο που υπάρχει σήμερα.

Η Επιτροπή είναι της γνώμης ότι η απαγόρευση της μεταφοράς επί του σκάφους διχτυών με περισσότερα του ενός ελάχιστα μεγέθη ματιών αποτελεί καθαρά ένα μέσον εφαρμογής αποτελεσματικού ελέγχου με σκοπό την προαγωγή των μέτρων διατήρησης.

Εντούτοις, τονίστηκε στην Επιτροπή ότι είναι δύσκολο να προβλεφθεί η αντίδραση των αλιέων στον κανόνα του "ενιαίου διχτυού". Πιθανόν να αυξηθεί η απόρριψη. Εάν επί παραδείγματι ένας αλιέας χρησιμοποιεί κατά παρέκκλιση μέγεθος ματιών αλλά δεν υπάρχουν πολλά είδη στόχοι, μπορεί να συνεχίσει να αλιεύει με το κατά παρέκκλιση

μέγεθος ματιών παρά να επιστρέψει στο λιμάνι για να αλλάξει εργαλεία. Προκειμένου να συνεχίσουμε με την ισχύουσα νομοθεσία, οι ιχθείς θα πρέπει να απορρίπτονται (ή ίσως να μεταφορτώνονται) για να εξασφαλισθεί η νομική αποδοχή, σε περίπτωση επιθεώρησης, της ποσοστιαίας σύνθεσης του αλιεύματος επί του σκάφους.

Μία άλλη δυνατότητα είναι ότι η επιβολή του κανόνα του ενιαίου διχτυού πιθανόν να ενθαρρύνει ακόμη περισσότερο τη λήψη νόμιμων ή παράνομων μέτρων για τη μείωση της επιλεκτικότητας των εργαλείων, όπως αναφέρεται στο τμήμα 4.2.1 της παρούσας έκθεσης.

Μία περαιτέρω πιθανότητα είναι η πιθανή επανακατεύθυνση της αλιευτικής προσπάθειας όσον αφορά τα είδη ούτως ώστε ορισμένοι αλιευτικοί πόροι (ίσως οι πλέον πολύτιμοι) να καταστούν αντικείμενο αυξημένης εκμετάλλευσης. Αύξηση της αλιευτικής προσπάθειας μπορεί επίσης να υπάρξει προκειμένου να αποκατασταθεί η απώλεια αλιευτικών ευκαιριών.

Επιπροσθέτως, η Επιτροπή ενημερώθηκε σχετικά με ορισμένα τεχνικά και κοινωνικοοικονομικά προβλήματα.

Τα προβλήματα αυτά μπορούν να υπαχθούν σε δύο βασικές κατηγορίες:

(i) Προβλήματα εντός διαφορετικών ζωνών

Ένας σημαντικός αριθμός οριακών γραμμών καθορίζονται σε κοινοτικούς κανονισμούς για το διαχωρισμό γεωγραφικών περιοχών στις οποίες οι κανονισμοί σχετικά με τα μεγέθη των ματιών είναι διαφορετικοί από τους κανονισμούς στις παρακείμενες περιοχές. Οι αλιείς επιθυμούν να μπορούν να αλλάζουν εργαλεία "ακαριαία" προκειμένου να μπορούν να αλιεύουν νόμιμα μόλις διασχίζουν τα σύνορα. Προκειμένου να υπάρχει δυνατότητα "ακαριαίων" αλλαγών από ένα μέγεθος ματιών στο άλλο, θα πρέπει να μεταφέρονται επί του σκάφους ταυτόχρονα περισσότερα του ενός μεγέθη ματιών. Βάσει του κανόνα του ενιαίου διχτυού, η επιστροφή στο λιμάνι, με συνεπακόλουθη απώλεια του εν δυνάμει χρόνου αλιείας, φαίνεται να είναι ο μόνος πρακτικός τρόπος αλλαγής εργαλείων.

(ii) Προβλήματα εντός της ίδιας της ζώνης

Ακόμη και εάν οι αλιείς δεν είναι αναγκασμένοι ή δεν προτίθενται να διασχίσουν σύνορα κατά τη διάρκεια ενός αλιευτικού ταξιδιού, ισχυρίζονται ότι χρειάζονται δίχτυα με διαφορετικά μεγέθη πάνω στο σκάφος προκειμένου να μπορούν να αλιεύουν ορισμένα είδη, εφόσον παραστεί η ευκαιρία, τα οποία πιθανόν να συναντήσουν κατά τη διάρκεια ενός ταξιδιού. (Επί παραδείγματι, τα σκουμπριά /ρέγγες παρουσιάζονται (δίχτυ 32mm) κατά τη διάρκεια ταξιδιού που γίνεται κατά κύριο λόγο για την αλιεία βενθικών ειδών (δίχτυ 100 ή 80 ή 65mm ανάλογα με τη γεωγραφική περιοχή).

5. ΤΕΧΝΙΚΑ ΜΕΤΡΑ ΠΟΥ ΕΦΑΡΜΟΖΟΝΤΑΙ ΕΚΤΟΣ ΤΩΝ ΚΟΙΝΟΤΙΚΩΝ ΥΔΑΤΩΝ

5.1 Βόρειος Ατλαντικός

Τα τεχνικά μέτρα που εφαρμόζονται εκτός των κοινοτικών υδάτων στο Βόρειο Ατλαντικό είναι, κατά το μεγαλύτερο μέρος τους, πολύ παρόμοια στη φύση τους με εκείνα που εφαρμόζονται εντός των κοινοτικών υδάτων και συνίστανται στη συνήθη δέσμη ελάχιστων μεγεθών, κλειστών περιοχών ή/και εποχών, ελάχιστων μεγεθών εκφόρτωσης κ.λπ. Δεδομένης της γενικά φτωχής ή πολύ φτωχής κατάστασης των αποθεμάτων, ιδιαίτερα των βενθικών αποθεμάτων, σε όλη την περιοχή αυτή, φαίνεται

ότι η συμβολή των τεχνικών μέτρων στη διατήρηση των αποθεμάτων δεν ήταν η θεωρητικά αναμενόμενη.

Η Νορβηγία και η Ισλανδία εφαρμόζουν ορισμένα τεχνικά μέτρα διαφορετικής φύσεως από εκείνα που καθορίζονται στους κοινοτικούς κανονισμούς. Βορείως των 62.00 Β, τα νορβηγικά σκάφη που αλιεύουν γαρίδες υποχρεούνται να εγκαθιστούν διχτύωμα διαλογής στις τράτες τους. Το διχτύωμα είναι δύσκαμπτης δομής από μέταλλο, ή πλέον πρόσφατα, από πλαστικό, το οποίο παρέχει οδό διαφυγής για τα μικρά ψάρια διαφόρων ειδών, τα οποία θα κατακρατούντο αλλιώς ως παρεμπύπτον αλίευμα. Ένα παρόμοιο μέτρο θεσπίστηκε επίσης στην αλιεία γαρίδας ΝΑΦΟ, προκειμένου να αποφευχθούν τα παρεμπύπτοντα αλιεύματα νεαρών κοκκινοψάρων. Το μέτρο αυτό φαίνεται ότι έχει ήδη αποδώσει θετικά αποτελέσματα όσον αφορά το απόθεμα κοκκινοψάρων.

Η Νορβηγία και η Ισλανδία εφαρμόζουν επίσης ένα σύστημα κλεισίματος της αλιείας πραγματικού χρόνου σε περιοχές και σε χρόνους κατά τους οποίους τα αλιεύματα μικρών ιχθύων είναι υψηλά. Τα κλεισίματα ενεργοποιούνται είτε κατόπιν οδηγιών των υπηρεσιών επιθεώρησης είτε, σε μερικές περιπτώσεις, των ίδιων των αλιέων.

Ο πίνακας του παραρτήματος 6 συγκρίνει τα μεγέθη των ματιών για τις τράτες βυθού καθώς και άλλα τεχνικά μέτρα σε διάφορες περιοχές του Βορείου Ατλαντικού και της Μεσογείου.

5.2. Διεθνή βήματα

Θα πρέπει επίσης να υπενθυμιστεί ότι συζητούνται σημαντικοί προσανατολισμοί όσον αφορά τα τεχνικά μέτρα σε ορισμένα διεθνή βήματα. Η τέταρτη διεθνής διάσκεψη προστασίας της Βορείου Θαλάσσης εξέδωσε υπουργική διακήρυξη, στην οποία, όσον αφορά την αλιεία, υπογραμμίζεται η απαίτηση καθιέρωσης ποσοστών εκμετάλλευσης στα πλαίσια ασφαλών βιολογικών ορίων, για την προώθηση της αποκατάστασης των εξαντλούμενων αποθεμάτων και για την ελαχιστοποίηση των παρεμπιπτόντων αλιευμάτων και της απόρριψης.

Η διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών σχετικά με τα αλληλοεπικαλυπτόμενα και τα άκρως αποδημητικά αποθέματα ιχθύων, η οποία περατώθηκε τον Αύγουστο 1995, προέβλεψε ειδικές διατάξεις για την ενίσχυση των μέτρων διατήρησης και διαχείρισης και τη βελτίωση της επιλεκτικότητας των αλιευτικών μεθόδων.

Ο κώδικας συμπεριφοράς για την υπεύθυνη αλιεία, που βρίσκεται στο πλαίσιο της κατάρτισης στο πλαίσιο διάσκεψης υπό την αιγίδα του FAO, προσδιορίζει επίσης παρόμοιες διατάξεις. Η συνεδρίαση για τη διατήρηση των κητοειδών στη Μεσόγειο και στη Μαύρη Θάλασσα, η οποία διεξάχθηκε στο Μονακό το Σεπτέμβριο του 1995, ενέκρινε ψήφισμα για αυστηρότερα τεχνικά μέτρα για την ελαχιστοποίηση των παρεμπιπτόντων αλιευμάτων των κητοειδών.

Τα βήματα αυτά δεν φθάνουν μέχρι το σημείο να προσδιορίσουν λεπτομερώς τα απαιτούμενα τεχνικά μέτρα για κάθε απόθεμα ή/και περιοχή, και τα αποθέματα ή/και περιοχές με τις οποίες ασχολούνται είναι μερικές φορές διαφορετικές από εκείνες τις οποίες αφορά αυστηρά το παρόν έγγραφο. Παρόλα αυτά, προσδιορίζεται σαφώς η απαίτηση για την εφαρμογή αποτελεσματικών τεχνικών μέτρων για τη βελτίωση της επιλεκτικότητας.

6. ΠΡΟΣΦΑΤΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΕΧΝΙΚΑ ΜΕΤΡΑ

6.1. Τεχνικά μέτρα ως υποκατάστατο ρυθμίσεων όσον αφορά την προσπάθεια

6.1.1 Προτάσεις κρατών μελών προς την Επιτροπή

Κατά τα πρόσφατα έτη, ορισμένα κράτη μέλη πρότειναν στην Επιτροπή την εφαρμογή τεχνικών μέτρων ως υποκατάστατο ρυθμίσεων όσον αφορά την αλιευτική προσπάθεια.

Το 1991 και το 1992, οι σχετικοί κανονισμοί για τα ΤΑC και τις ποσοστώσεις περιείχαν όρους με τους οποίους τα σκάφη αλιείας γάδου και μπακαλιάρου στη Βόρειο Θάλασσα, στο Σκάγκερακ και το Κάτεγκατ καθώς και δυτικά της Σκωτίας, υπέκειντο σε περιορισμούς όσον αφορά τις μέρες εν πλώ. Εντούτοις, παραχωρήθηκε μερική ή συνολική απαλλαγή σε σκάφη ορισμένων κρατών μελών εάν χρησιμοποιούσαν ελκόμενα εργαλεία με μεγέθη ματιών μεγαλύτερα από ό,τι το μέγεθος ματιών αναφοράς που ίσχυε τότε. Η βάση για την απαλλαγή ήταν ότι η χρήση μεγαλύτερου μεγέθους ματιών θα δημιουργούσε συνθήκες ώστε η βιομάζα του αποθέματος στο στάδιο ωοτοκίας κατά το τέλος του έτους θα ήταν το ίδιο με το αναμενόμενο από την εφαρμογή περιορισμών όσον αφορά την προσπάθεια.

Στην πράξη, οι αναμενόμενες επιπτώσεις των όρων απαλλαγής παρακάμφθηκαν τουλάχιστον από ορισμένους αλιείς, οι οποίοι χρησιμοποίησαν εργαλεία σύμφωνα με τους όρους της απαλλαγής, των οποίων όμως τα τεχνικά χαρακτηριστικά ήταν τέτοια ώστε η επιλεκτικότητά τους δεν ήταν καλύτερη ή ίσως και χειρότερη από τα εργαλεία τα οποία αντικαθιστούσαν.

Ορισμένα κράτη μέλη πρότειναν επίσης την υιοθέτηση τεχνικών μέτρων ως συμβολή στους στόχους του τρέχοντος πολυετούς κατευθυντήριου προγράμματος. Γενικά, η Επιτροπή, γνωρίζοντας παράγοντες όπως εκείνοι που αναφέρονται στο τμήμα 2.4.1 της παρούσας έκθεσης και επίσης λόγω του γεγονότος ότι το προαναφερθέν πρόγραμμα ασχολείται αποκλειστικά με τη μείωση της συνολικής χωρητικότητας του στόλου παρά με τον έλεγχο του ποσοστού θνησιμότητας των ιχθυοδίων, δεν έκανε δεκτές τις προτάσεις αυτές. Εντούτοις, η Επιτροπή έκανε δεκτή την υποχρεωτική χρήση βάσει των εθνικών κανονισμών πορτών με τετράγωνα μάτια για τις τράτες αλιείας καραβίδας από το Ηνωμένο Βασίλειο και δοκοτρατών περιορισμένου μήκους δοκού από την Ολλανδία.

6.1.2 Προτάσεις από επαγγελματίες αλιείς προς τα κράτη μέλη

Το Φεβρουάριο του 1992, η κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου ανήγγειλε δέσμη μέτρων με σκοπό την παροχή νομικών μέσων ελέγχου της αλιευτικής προσπάθειας των αλιέων της. Οι αλιείς του Ηνωμένου Βασιλείου αντέδρασαν στη δέσμη αυτή υποβάλλοντας προτάσεις για τεχνικά μέτρα ως υποκατάστατο του ελέγχου της αλιευτικής προσπάθειας. Έγινε σαφές ότι τα προτεινόμενα τεχνικά μέτρα θα έπρεπε να εξετασθούν ως αυστηρή εναλλακτική λύση και δεν θα έπρεπε να θεωρηθούν ως πρόσθετα στον έλεγχο της προσπάθειας.

Οι προτάσεις αυτές περιελάμβαναν την υποχρεωτική χρήση διχτυών με τετράγωνα μάτια, την επιβολή πρόσθετων κλειστών περιοχών και εποχών (Σαββατοκύριακα), τον καθορισμό των μέγιστων διαμέτρων δίκλωνων νημάτων, τη χρήση διχτυών επιλογής και την αναθεώρηση των μεγεθών των ματιών για ορισμένα δίχτυα με ραμβοειδή

μάτια. Η Επιτροπή γνωρίζει ότι οι βρετανικές αρχές συζητούν επί του παρόντος τις προτάσεις αυτές με αρμόδιους εκπροσώπους των αλιέων.

6.2. Άλλες προτάσεις

Σε επιστολή του Ιουλίου 1995 προς την Επιτροπή, η οργάνωση αλιέων Νοτίου και Δυτικής Ιρλανδίας παρουσίασε σύνοψη των τεχνικών μέτρων που θεωρούν αποδεκτά. Τα μέτρα αυτά περιελάμβαναν αυξημένα μεγέθη ματιών με ραμβοειδή ανοίγματα, τη χρήση διχτυών με τετράγωνα ανοίγματα για τις τράτες καραβίδας, την αποδοχή του κανόνα ενιαίου διχτυού, προδιαγραφές του υλικού των διχτυών, περιοχές προστασίας του μαύρου μπακαλιάρου, αυξήσεις των ελάχιστων μεγεθών εκφόρτωσης, τροποποίηση των κανονισμών σχετικά με τα παρεμπύπτοντα αλιεύματα και τους όρους σχετικά με τα μη παρασυρόμενα εργαλεία.

Οι αρχές της Δανίας ανέφεραν συχνά ότι θα μπορούσαν να προσφερθούν οικονομικά κίνητρα προκειμένου οι αλιείς να αποδεχθούν είτε την κατάλληλη εφαρμογή των υφιστάμενων τεχνικών μέτρων ή την εφαρμογή νέων ή/και πρόσθετων τεχνικών μέτρων. Επί του παρόντος, η φύση των οικονομικών κινήτρων δεν έχει καθοριστεί σε μεγάλο βαθμό, αλλά η Επιτροπή θα απεδέχτο ευχαρίστως περαιτέρω συζήτηση σχετικά με το θέμα αυτό με τις αρχές της Δανίας ή/και με οποιοδήποτε άλλο κράτος μέλος.

Η Επιτροπή ανέφερε σε πολλές ευκαιρίες προς τη Συμβουλευτική της Επιτροπή ότι οι προτάσεις της σχετικά με πιθανά εναλλακτικά ή καθώς και πρόσθετα τεχνικά μέτρα θα ήταν ευπρόσδεκτη. Δεν υπήρξε καμία απάντηση σχετικά με το θέμα αυτό.

6.3. Περίληψη των προτάσεων

Οι προτάσεις των κρατών μελών προς την Επιτροπή του 1991 και 1992 αφορούσαν τη χρήση μεγεθών ματιών για τα ελκόμενα εργαλεία μεγαλύτερων από το μέγεθος αναφοράς που καθορίζεται στους σχετικούς κανονισμούς. Αναφέρθηκε επίσης η δυνατότητα καθορισμού της μέγιστης διαμέτρου του δίκλωνου νήματος που χρησιμοποιείται για την κατασκευή διχτυών, αλλά τα θέματα αυτά δεν συμπεριλήφθηκαν τελικά στους όρους που οδηγούν στην απαλλαγή από τις ρυθμίσεις όσον αφορά την προσπάθεια.

Οι προτάσεις των αλιέων του Ηνωμένου Βασιλείου αναφέρονται σε δυνατότητες, όπως είναι η υποχρεωτική χρήση διχτυών με τετραγωνικά ανοίγματα μαλκόμενα εργαλεία, ο καθορισμός της μέγιστης διαμέτρου δίκλωνων νημάτων, η χρήση δικτύων επιλογής, οι πρόσθετες κλειστές περιοχές (συμπεριλαμβανομένων και των κλεισιμάτων πραγματικού χρόνου). Επιπροσθέτως, οι βρετανικές προτάσεις αναφέρονται επίσης σε πιθανά τεχνικά μέτρα για τα μη παρασυρόμενα εργαλεία και σε πιθανούς όρους που πρέπει να εφαρμόζονται για την αλιεία μαλακίων και οστρακοδέρμων. Οι ιρλανδικές προτάσεις έχουν παρόμοιο χαρακτήρα.

6.4. Συμπεράσματα

Η Επιτροπή δεν θεωρεί ότι θα πρέπει να γίνουν δεκτά τεχνικά μέτρα στο μέλλον ως υποκατάστατο του ελέγχου της προσπάθειας. Φαίνεται ότι είναι σχετικά εύκολο να τροποποιηθούν τα εργαλεία κατά τρόπο ώστε να συμμορφώνονται με όλες τις νομικές απαιτήσεις, αλλά δεν επιδεικνύουν την αναμενόμενη βελτίωση από πλευράς επιλεκτικότητας.

Στο πλαίσιο αυτό είναι σημαντικό να υπενθυμιστεί ότι υπάρχουν ουσιαστικά δύο βασικές αρχές για τη διατήρηση των αποθεμάτων των ιχθύων:

(i) Η μη αλίευση νεαρών ιχθύων

και

(ii) Η μη αλίευση υπερβολικών ιχθύων

Τα τεχνικά μέτρα, τα Τac και ο έλεγχος της αλιευτικής προσπάθειας θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν σε συνδυασμό μεταξύ τους και δεν θα πρέπει να θεωρηθούν ότι αποκλείουν το ένα το άλλο. Για το λόγο αυτό, η Επιτροπή προσπαθεί να θεσπίσει μια συνολική δέσμη που να περιλαμβάνει:

(i) Τεχνικά μέτρα, κυρίως για την προστασία των ιχθυοδίων

(ii) Συνδυασμένα μέτρα για τον περιορισμό των ποσοστών εκμετάλλευσης, όπως είναι περιορισμοί εισροών (μείωση της αλιευτικής ικανότητας μέσω πολυετών κατευθυντήριων προγραμμάτων και ελέγχου της προσπάθειας) και περιορισμοί εκροών (Τac και ποσοτώσεις). Καθορισμός μεσοπρόθεσμων στόχων και συναφών στρατηγικών, που να περιλαμβάνουν τον έλεγχο της προσπάθειας, ΤAC και ποσοτώσεις, μέτρα σύμφωνα με τα πολυετή προγράμματα προσανατολισμού, για την επίτευξη των στόχων.

Δεν προβλέπεται υποκατάσταση μεταξύ της μείωσης της προσπάθειας και της προστασίας των ιχθυοδίων. Πρέπει να εφαρμόζονται ταυτόχρονα και συνολικά.

Η εικόνα του παραρτήματος 7 δείχνει τα διάφορα στοιχεία της ολοκληρωμένης αυτής δέσμης.

7. ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ

Η Επιτροπή θεωρεί ότι τα ακόλουθα στοιχεία αξίζουν εξέτασης στο μέλλον.

7.1. *Βελτιωμένη εφαρμογή των υφιστάμενων ή βελτιωμένων κανονισμών.*

Ανεξάρτητα από τις λεπτομέρειες της δέσμης των τεχνικών μέτρων, θα πρέπει να δοθεί αυξημένη προσοχή στην εφαρμογή. Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή θα επιστρέψει στο θέμα του κανόνα σχετικά με το ενιαίο δίκτυ προκειμένου να συζητήσει τους τρόπους εφαρμογής της ιδέας αυτής. Μία δυνατότητα είναι ότι μπορεί να επιτραπεί μόνο ένας περιορισμένος αριθμός συνδυασμών μεγεθών ματιών. Ιδιαίτερα, η μεταφορά αλιευτικών εργαλείων με μεγέθη ματιών κατάλληλα για τη σύλληψη μιας σειράς βενθικών ειδών θα μπορούσε να απαγορευθεί ή να περιοριστεί. Εντούτοις, θα μπορούσε να επιτραπεί η μεταφορά εργαλείου συγκεκριμένου ελάχιστου μεγέθους ματιών για την αλιεία πελάγινων ιχθύων και ενός εργαλείου συγκεκριμένου ελάχιστου μεγέθους ματιών κατάλληλου για την αλιεία βενθικών ειδών.

Η Επιτροπή έχει επίσης την πρόθεση να συζητήσει με τα κράτη μέλη συγκεκριμένες περιπτώσεις κακής χρήσης διάφορων παρεκκλίσεων που είχαν ως αποτέλεσμα τη

διεξαγωγή της κατευθυνόμενης αλιείας για ορισμένα είδη κάτω από πλήρως ακατάλληλες τεχνικές συνθήκες.

7.2. *Επέκταση της γεωγραφικής περιοχής στην οποία εφαρμόζονται ορισμένοι όροι*

Κατ'αρχήν, φαίνεται επιθυμητό να επεκταθούν οι όροι σχετικά με τα ελάχιστα μεγέθη ματιών που ισχύουν για τη Βόρειο Θάλασσα σε όλα τα ύδατα ανοικτά των ακτών των βρετανικών νήσων και της Ιρλανδίας, και ίσως επίσης και του Βισκαϊκού κόλπου. Στα νοτιότερα ύδατα, είναι απολύτως αναγκαία υψηλότερα μεγέθη ματιών για την εκμετάλλευση των περισσότερων βενθικών ειδών, όπως είναι ο μαύρος μπακαλιάρος, και η ζαγγέτα.

Θα πρέπει επίσης να εξετασθεί η επέκταση παρόμοιων όρων με εκείνους που επικρατούν στη Βόρειο Θάλασσα στο Σκάγκερακ και Κάττεγκατ.

Για τη Βαλτική θάλασσα παράλληλα με τους όρους που ισχύουν σε άλλα κοινοτικά ύδατα, θα πρέπει να εξετασθεί το θέμα του καθορισμού για κάθε εργαλείο που χρησιμοποιείται κατά παρέκκλιση, ενός ελάχιστου ποσοστού ειδών στόχου και ενός μέγιστου ποσοστού ειδών παρεμπίπτοντος αλιεύματος.

7.3 *Κατάργηση ή τροποποίηση των εμφανώς πλεονασματικών ή άχρηστων απόψεων των κανονισμών*

Ορισμένες απόψεις ισχυρόνων κανονισμών πιθανόν να πλεονάζουν. Τα παραδείγματα περιλαμβάνουν όρους για την αλιεία στο Σκάγκερακ και Κάττεγκατ για ορισμένα είδη που χρησιμοποιούνται ως δόλωμα, τους όρους στην ίδια περιοχή για την αλιεία μεγαλύτερων δρακενών, τους όρους για την αλιεία του χελιού στη Βόρειο Θάλασσα. Επιπροσθέτως, θα πρέπει να εξετασθεί η μείωση του αριθμού των επιτρεπόμενων μεγεθών ματιών σε ορισμένες περιοχές καθώς και η διατήρηση της δυνατότητας επιδίωξης βιώσιμης αλιείας. Στο πλαίσιο αυτό, θα ήταν κατάλληλο να προταθεί η διακοπή για τη χρήση ορισμένων εργαλείων σε περιοχές οι οποίες δεν κατοικούνται από τα είδη τα οποία αποτελούν στόχο για τα εργαλεία αυτά. Επί παραδείγματι, η Επιτροπή θεωρεί ότι δεν θα πρέπει να επιτρέπεται η χρησιμοποίηση εργαλείων που έχουν σχεδιασθεί για την αλιεία καραβίδας σε περιοχές στις οποίες δεν υπάρχει καραβίδα.

7.4 *Ενσωμάτωση στους κανονισμούς διαφόρων πρόσθετων τεχνικών όρων*

Θα πρέπει να εξετασθεί η καθιέρωση όρων για την υποχρεωτική χρήση τετραγωνικών ανοιγμάτων ματιών, ίσως με τη μορφή φύλλων δικτυωμάτων, σε κατάλληλα ελκόμενα εργαλεία. Θα εξετασθεί επίσης η απαίτηση για τη χρήση δικτύων διαλογής, την εγκατάσταση δύσκαμπτων δικτυωμάτων και τον καθορισμό της μέγιστης διαμέτρου των δίκλωνων νημάτων.

Πιθανόν επίσης να εξετασθούν νέοι ή αυξημένοι όροι σχετικά με κλειστές περιοχές για την προστασία ιχθυοδίων, ιδιαίτερα του μαύρου μπακαλιάρου.

7.5 Άλλες δυνατότητες

Θα εξετασθούν οι δυνατότητες καθιέρωσης ενός συστήματος βάσει του οποίου να μπορούν να ενεργοποιούνται μερικά ή συνολικά κλεισίματα αλιείας πραγματικού χρόνου.

Θα εξετασθεί επίσης το θέμα της καθιέρωσης όρων που να επιτρέπουν, με περιορισμούς όπως είναι οι ποσοτώσεις και οι συντελεστές κυρώσεων, την αλιεία, με συγκεκριμένες μεθόδους, ειδών ή ομάδων μεγέθους ειδών, των οποίων η αλιεία είναι στη θεωρία μη επιθυμητή αλλά είναι αναπόφευκτη ή/και σε υψηλό βαθμό επιθυμητή από οικονομικής απόψεως.

7.6. Περιβαλλοντικές απόψεις

Σύμφωνα με την υπουργική δήλωση της περιβαλλοντικής διάσκεψης της Βορείου Θαλάσσης του 1995, η Επιτροπή θα υποβάλει πρόταση για την καθιέρωση στη Βόρειο Θάλασσα περιοχής στην οποία θα διενεργείται επιστημονική έρευνα της αποκατάστασης του περιβάλλοντος.

Επιπροσθέτως, η Επιτροπή πιθανόν να εξετάσει, για την προστασία και διατήρηση των ειδών εκτός των ιχθύων, την απαίτηση καθιέρωσης περιοχών οι οποίες θα κλείνονται εποχικά στους διάφορους τύπους αλιείας.

7.7 Προς την ανάπτυξη μιας "θετικής" προσέγγισης των τεχνικών μέτρων

Προκειμένου να αποφύγουμε να εκληφθούν τα τεχνικά μέτρα από έναν μεγάλο αριθμό αλιέων ότι είναι αντίθετα προς τα συμφέροντά τους, οι συζητήσεις μεταξύ επιστημόνων, της διοίκησης και των αλιέων πρέπει να αναπτυχθούν όσο γίνεται πλησιέστερα προς την πραγματικότητα που επικρατεί στον κλάδο, να προβλεφθεί η εξέλιξη των προβλημάτων και να υπάρξει επέμβαση.

Η έρευνα της παροχή κινήτρων πρέπει να συνεχισθεί. Σε ένα μεγάλο βαθμό, αφορούν πρωτοβουλίες που μπορούν να πάρουν τα κράτη μέλη έτσι ώστε, στο πλαίσιο των δικαιωμάτων αλιείας που αναγνωρίζονται σε εθνικό επίπεδο, η κατανομή να ευνοεί εκείνους που χρησιμοποιούν τις πλέον επιλεκτικές τεχνικές. Παρόλα αυτά δεν αποκλείεται μία παρότρυνση, ακόμη δε και ο κοινοτικός συντονισμός.

8. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η θέση σε εφαρμογή τεχνικών μέτρων δεν κατέληξε στο αναμενόμενο επίπεδο προστασίας των ιχθυδίων και των παρεμπιπτόντων αλιευμάτων. Τα παρεμπιπτόντα αλιεύματα και οι απορρίψεις συνεχίζουν να δημιουργούν σημαντικά προβλήματα.

Η δυσκολία του περάσματος από την απλή διαπίστωση στη λήψη αποφάσεων παρουσιάζεται στα παραρτήματα Ια και Ιβ, τα οποία ασχολούνται αντίστοιχα με τον μερλούκιο και τον εγλεφίνο. Ωστόσο, θα πρέπει να σημειωθεί μία αλλαγή της τάσης των εκπροσώπων των αλιέων, τουλάχιστον σε ορισμένα κράτη μέλη. Για διάφορους λόγους (συνηδευτοποίηση της κατάστασης, ελπίδα για την αποφυγή άλλων τύπων περιορισμών, ιδίως από πλευράς προσπάθειας, ανησυχία όσον αφορά την αλιεία πραγματικών ή υποτιθέμενων ιχθυδίων εκ μέρους των αλιέων άλλων κρατών μελών), έχει τεθεί το αίτημα για την ενίσχυση των τεχνικών μέτρων. Στο Ηνωμένο Βασίλειο, μία ευρεία εξέταση της κατάστασης οδήγησε κατά τον τρόπο αυτό τους

επαγγελματίες να επεξεργαστούν ένα σύνολο προτάσεων για τεχνικά μέτρα. Δεν κατέστη δυνατό να ληφθούν υπόψη, όπως το ζητούσαν οι βρετανοί αλιείς, ως υποκατάστατο των περιορισμών της αλιευτικής ικανότητας και προσπάθειας. Το γεγονός αυτό δείχνει όμως μια επικοδομητική θέληση και θα συνεισφέρει στις μελλοντικές προτάσεις της Επιτροπής.

Το πρόβλημα των τεχνικών μέτρων υπερβαίνει έτσι το αυστηρό πλαίσιο της αλιείας. Με σκοπό τη μείωση της επίπτωσης της αλιείας στα οικοσυστήματα, οι περιβαλλοντολόγοι αποδίδουν αυξημένη σημασία στον καθορισμό περισσότερων επιλεκτικών μεθόδων αλιείας. Κατά κύριο λόγο, αυτό γίνεται για την αποφυγή ή τον περιορισμό της αλιείας ευαίσθητων ειδών (θαλάσσιων θηλαστικών, πτηνών...). Αλλά το αίτημα διευρύνεται συνεχώς. Πρέπει να λαμβάνεται υπόψη κάθε φορά που τίθεται και εφόσον είναι δυνατό, να προβλέπεται. Υπάρχει ακόμη και ο κίνδυνος να υπάρξουν ριζοσπαστικότερες διεκδικήσεις για την προστασία του περιβάλλοντος εκεί που δεν θα έχουν ληφθεί εγκαίρως μέτρα για την καλή διαχείριση της αλιείας.

Οι σημερινές ανεπάρκειες εξηγούνται εν μέρει από την ατέλεια των κειμένων. Δεν έπαιξαν παρά ελάχιστο ρόλο σχετικά με δύο μείζονα θέματα:

- την ύπαρξη υπερβολικής ικανότητας που βρίσκεται στη βάση της πολύ έντονης εκμεταλλεύσης
- τις ελλείψεις των ελέγχων

Ο πρώτος παράγοντας καθιστά σπάνιους τους μεγάλους ιχθείς και τους αλιείς να εξαρτώνται από οικονομικής απόψεως από τη συνέχιση της αλιείας μικρών ιχθύων. Καθιστά τους ελέγχους ακόμη δυσκολότερους, κυρίως όταν δεν υπάρχει σταθερή θέληση.

Η εξέταση των διατάξεων που θεσπίστηκαν εκτός Κοινότητας δείχνει ότι δεν υφίσταται λύση που να έχει αγνοηθεί από την κοινή αλιευτική πολιτική. Κατά συνέπεια, θα πρέπει να υπάρξει συνέχεια. Τα υφιστάμενα μέτρα θα πρέπει να βελτιωθούν και η Επιτροπή να ασχοληθεί με επαρκείς προτάσεις. Οι προτάσεις αυτές θα πρέπει αναγκαστικά να λάβουν υπόψη τουλάχιστου μεγέθους των ματιών. Θα πρέπει να λάβουν σε μεγάλο βαθμό υπόψη τις προτάσεις των επαγγελματιών και να επιδείξουν καινοτόμο διάθεση. Ωστόσο όμως, τα τεχνικά μέτρα δεν θα είναι αποτελεσματικά εφόσον δεν ενταχθούν σε μία συνολική πολιτική. Τα ποσοστά εκμετάλλευσης πρέπει να μειωθούν, γεγονός που έχει ως αποτέλεσμα την άμεση μείωση της ικανότητας και της προσπάθειας. Τα καθεστώτα ελέγχου πρέπει να γίνουν πολύ πιο αποτελεσματικότερα.

Το έτος 1996, κατά το οποίο πρέπει να ληφθούν οι αποφάσεις σχετικά με το πολυετές πρόγραμμα προσανατολισμού IV και το Συμβούλιο πρέπει να αποφασίσει σχετικά με τη συνέχεια που πρέπει να δοθεί στις προηγούμενες δεσμεύσεις του όσον αφορά τα τεχνικά μέτρα, θα είναι σχετικά με το θέμα αυτό ένα κρίσιμο έτος.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1.α

Παράδειγμα ειδικών μέτρων για τη διαχείριση του μπακαλιάρου στον Ατλαντικό

Ο μπακαλιάρος αποτελεί μέρος των αλιευτικών πόρων για τους οποίους οι επιστημονικές απόψεις είναι ανησυχητικές. Η αλιεία στον Ατλαντικό του είδους αυτού αποτέλεσε κατά συνέπεια αντικείμενο πολλών πρωτοβουλιών της Επιτροπής.

Στις 27 Ιουλίου 1988, το Συμβούλιο, με την ευκαιρία της έγκρισης της 5ης τροποποίησης¹ του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 3094/86, υπογράμμισε "την ανάγκη μείωσης των αλιευμάτων μπακαλιάρου μικρού μεγέθους, του οποίου το απόθεμα στην περιοχή 3 υφίσταται εκμετάλλευση σε στενή σχέση με την αλιεία της καραβίδας". Αφετέρου, και κατόπιν προτάσεως της Επιτροπής με βάση την έκθεση σχετικά με την επιστημονική πείρα που αποκτήθηκε από την αλιεία αυτή, το Συμβούλιο, στις 14-16 Δεκεμβρίου 1987 δεσμεύτηκε να "εκδώσει πριν την 30ή Ιουνίου 1989, τους ελάχιστους όρους σχετικά με το μέγεθος των ματιών των διχτυών που εφαρμόζονται από 1ης Απριλίου 1990 για την αλιεία της καραβίδας με τράτα στην περιοχή 3...". Ωστόσο όμως, η πρόταση της Επιτροπής αναφορικά με την αύξηση του ελάχιστου μεγέθους των ματιών αναβλήθηκε κατόπιν αιτήσεως της γαλλικής αντιπροσωπείας. Μία απόφαση του Συμβουλίου (για τη θέσπιση ελάχιστου μεγέθους ματιών 55mm και τη δυνατότητα χρήσης επιλεκτικών διχτυών για την αλιεία της καραβίδας στην περιοχή 3) λήφθηκε μόνο μετά την έγκριση της 9ης τροποποίησης² και δεν εφαρμόστηκε παρά μόνο μετά την 1η Απριλίου 1990.

Η προστασία των ιχθυδίων μπακαλιάρου αποτέλεσε επίσης αντικείμενο καθιέρωσης εποχικής διάκρισης σε περιοχές των ακτών της Ιβηρικής Χερσονήσου (Ισπανία και Πορτογαλία) με την 11η τροποποίηση³. Η απόφαση του Συμβουλίου δεν έλαβε υπόψη το σύνολο της περιόδου κλεισίματος που προτάθηκε από την Επιτροπή.

Η πρόταση της Επιτροπής για μία 11η τροποποίηση περιελάμβανε την αύξηση του βασικού ελάχιστου μεγέθους των ματιών της περιοχής 3 από 65 σε 80mm, το οποίο θεωρείται καταλληλότερο για την εκμετάλλευση του μπακαλιάρου σύμφωνα με επιστημονικές απόψεις που επιβεβαιώθηκαν επανειλημμένα. Η εν λόγω πρόταση δεν λήφθηκε υπόψη από το Συμβούλιο κατά τη συνεδρίασή του της 28ης Οκτωβρίου 1991. Με την ευκαιρία αυτή το Συμβούλιο ανέλαβε "να αποφασίσει, κατόπιν προτάσεως της Επιτροπής, την εισαγωγή ενός ελάχιστου μεγέθους ματιών 80mm στη περιοχή 3 καθώς επίσης και τον καθορισμό ενιαίου μεγέθους 70mm για τις καραβίδες από την 1.1.95 το αργότερο ...". Όπως επεξηγείται στο βασικό κείμενο, το θέμα θα επανεξετασθεί το 1996.

Επιπλέον, το Συμβούλιο και η Επιτροπή εξέφρασαν, με την ευκαιρία του Συμβουλίου του Δεκεμβρίου 1994, σοβαρές ανησυχίες σχετικά με την κατάσταση του αποθέματος μπακαλιάρου της Αυστραλίας (μπακαλιάρος των διαιρέσεων CIEM VIIIc και IXa)⁴. Η Επιτροπή και το Συμβούλιο συμφώνησαν, με τη δημιουργία του οργάνου "Southern Hake task Force", για την ανάγκη "... καθορισμού των μέσων που επιτρέπουν να υπάρξει δραστική και σημαντική μείωση του ποσοστού εκμετάλλευσης του αποθέματος αυτού, ιδίως των ιχθυδίων".

Η Επιτροπή συγκάλεσε τους αρμόδιους εμπειρογνώμονες. Η έκθεσή τους διαβιβάστηκε στα κράτη μέλη (SEC(94)2231). Στο θέμα αυτό απομένουν ακόμη να ληφθούν αποφάσεις.

¹ Κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 2024/88 της 23.06.88.

² Κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 4056/89 της 19ης Δεκεμβρίου 1989.

³ Κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 345 της 27ης Ιανουαρίου 1992.

⁴ Εγγρ. του Συμβουλίου 11486/93 της 18.3.94.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1.β

Τεχνικά μέτρα σχετικά με τη διαχείριση της μεικτής αλιείας που αφορά το γάδο, το μπακαλιάρο και το μπακαλιάρο Ατλαντικού στη Βόρεια Θάλασσα

Η αλιεία που αφορά το μπακαλιάρο και το μπακαλιάρο Ατλαντικού διεξάγεται κυρίως με βενθικές τράτες και γρι-γρι. Το μεγαλύτερο μέρος των αλιευμάτων κάθε επιχείρησης που διεξάγεται με τα εργαλεία αυτά περιέχει μείγματα των αυτών ειδών μαζί με πολυάριθμα άλλα βενθικά είδη σε μικρότερες ποσότητες.

Το σημαντικότερο μέτρο για την πρόληψη της αλίευσης ιχθυδίων των ειδών αυτών ήταν η εφαρμογή κανονισμών σχετικά με το ελάχιστο μέγεθος ματιών για τα εργαλεία που χρησιμοποιούνται κυρίως για την αλιεία τους. Στο πλαίσιο αυτό, αντιμετωπίζεται αμέσως μία δυσκολία. Για οποιοδήποτε μέγεθος ματιών, και λαμβανομένου υπόψη ότι όλοι οι άλλοι παράγοντες παραμένουν σταθεροί, ο μπακαλιάρος Ατλαντικού θα κατακρατείται από τα εργαλεία λιγότερο εύκολα από ό,τι ο μπακαλιάρος ο οποίος με τη σειρά του θα κατακρατείται λιγότερο εύκολα από ό,τι ο γάδος. Η επιλογή του μεγέθους των ματιών που θα εφαρμόζεται στην αλιεία αυτή αποτελεί ως εκ τούτου συμβιβαστική λύση. Η τελειοποίηση για το μπακαλιάρο Ατλαντικού θα βλάπτει την αλιεία του γάδου και αντιστρόφως.

Παρόλα αυτά, εφαρμόστηκαν διαδοχικές αυξήσεις στο νόμιμο ελάχιστο μέγεθος των ματιών για την αλιεία αυτή. Κατά τη δεκαετία του 1960, πριν από την υιοθέτηση της κοινής αλιευτικής πολιτικής, το ελάχιστο μέγεθος ματιών ήταν 65mm ενώ είναι τώρα 100mm.

Σχεδόν κάθε πρόταση για αύξηση συναντούσε στην αντίθεση των αλιέων ορισμένων τουλάχιστον κρατών, καθώς και των κυβερνήσεών τους, με το αιτιολογικό ότι το μεγαλύτερο μέγεθος ματιών δεν θα επέτρεπε την κατακράτηση του μπακαλιάρου του Ατλαντικού. Πράγματι, φαίνεται ότι καμία τέτοια επίπτωση δεν είναι προφανής και ότι, παρά τις αυξήσεις, οι μπακαλιάροι Ατλαντικού μικρού μεγέθους και μικρής ηλικίας αλιεύονται ακόμα με εργαλεία ελάχιστου μεγέθους ματιών 100mm και απορρίπτονται συχνά σε μεγάλες ποσότητες.

Υπάρχει επίσης μία ειδική παρέκκλιση για την αλιεία που αφορά το μπακαλιάρο Ατλαντικού, που επιτρέπει τη χρήση μεγέθους ματιών 90mm με σχετικούς όρους σχετικά με το ελάχιστο ποσοστό ειδών στόχων, το μέγιστο ποσοστό παρεμπιπτόντος αλιεύματος και άλλους όρους σχετικά με τη δομή των εργαλείων. Η Επιτροπή δεν γνωρίζει να γίνεται μεγάλη χρήση της παρέκκλισης αυτής, παρά τη σημαντική προσπάθεια που καταβάλλεται από ορισμένα κράτη μέλη να την αποκτήσουν και παρά το γεγονός ότι οι συμφωνηθέντες όροι έγιναν δεκτοί από το Συμβούλιο ως σημείο Α.

Διάφορες άλλες παρεκκλίσεις που έχουν ως στόχο να επιτρέψουν τη διεξαγωγή άλλων μεθόδων αλιείας, είναι επίσης αντίθετες με την επαρκή διαχείριση του γάδου, του μπακαλιάρου και του μπακαλιάρου Ατλαντικού. Ελάχιστο μέγεθος ματιών 80mm επιτρέπεται για τη διευκόλυνση της αλιείας γλώσσας και 70mm επιτρέπεται για τη διεξαγωγή της αλιείας της καραβίδας. Δυστυχώς όμως, κατά την αλιεία αυτή αλιεύεται επίσης γάδος και, ανάλογα με τον τόπο, μπορεί επίσης να αλιευθεί μπακαλιάρος και μπακαλιάρος Ατλαντικού.

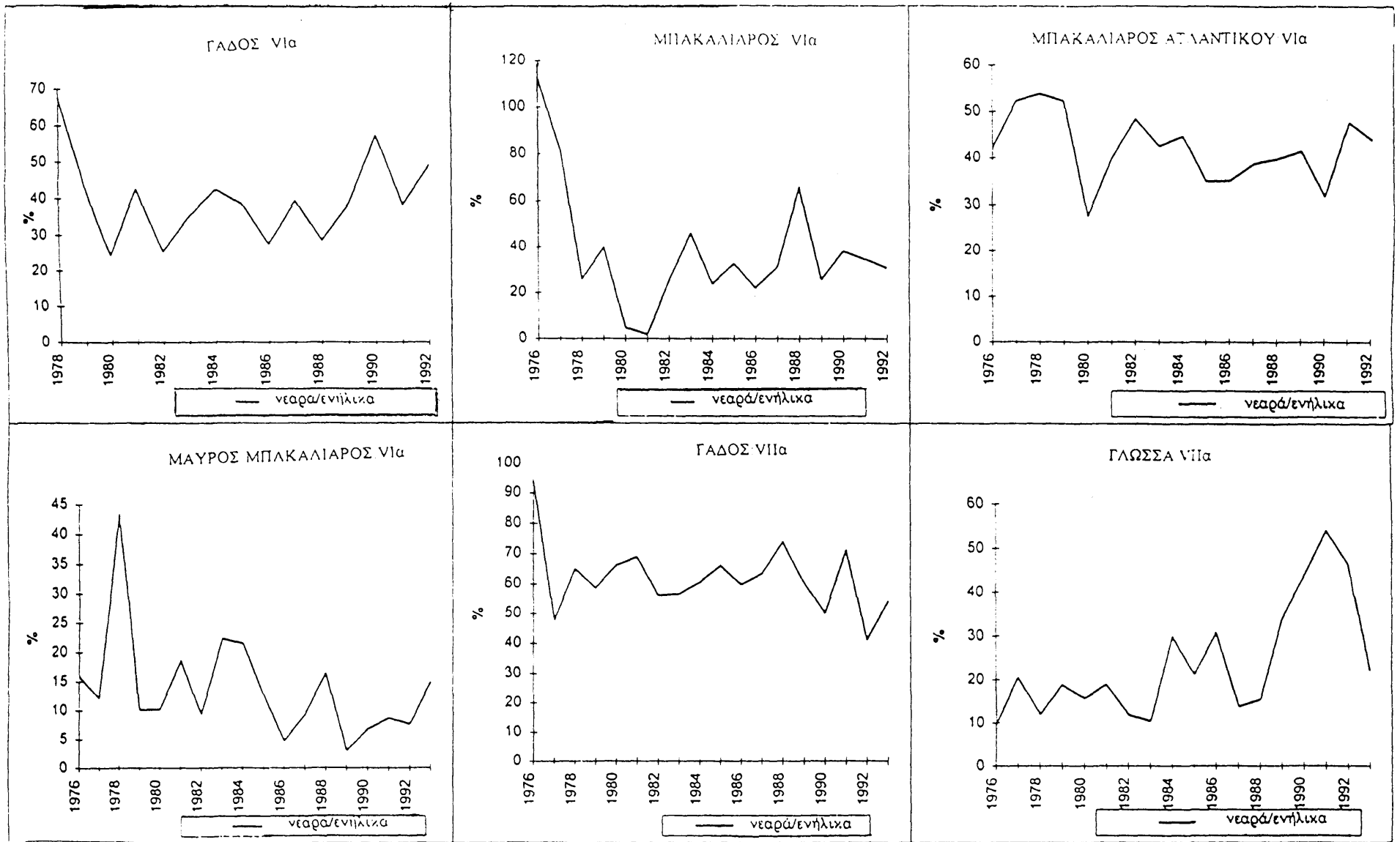
Δίχτυα ελάχιστου μεγέθους ματιών 32mm επιτράπηκαν επίσης για την αλιεία του σύκου της Νορβηγίας. Με την αλιεία αυτή συλλαμβάνονται μεγάλες ποσότητες παρεμπιπτόντων αλιευμάτων ιχθυδίων μπακαλιάρου Ατλαντικού (xxx τόνοι το 1994) και μπακαλιάρου (xxx τόνοι το 1994). Εγιναν απόπειρες για τη μείωση της επίπτωσης της αλιείας αυτής στο μπακαλιάρο Ατλαντικού και στο μπακαλιάρο με την εφαρμογή απαγορευμένης περιοχής για

το σύκο της Νορβηγίας, στην οποία ιχθύδια μπακαλιάρου και μπακαλιάρου Ατλαντικού συνυπάρχουν με το σύκο της Νορβηγίας και όπου η αλιεία με δίχτυα ελάχιστου μεγέθους ματιών 32mm απαγορεύεται. Παρόλα αυτά, συνεχίζουν να υπάρχουν μεγάλες ποσότητες αλιευμάτων μπακαλιάρου και μπακαλιάρου Ατλαντικού

Ως εκ τούτου, από συνολική άποψη, τα αναμενόμενα αποτελέσματα των κανονισμών για την ελαχιστοποίηση της αλιείας ιχθυδίων κοκκινοψάρων δεν ήταν τόσο επιτυχή όσο αναμενόταν. Παρόλα αυτά, είναι πιθανόν η εκμετάλλευση νεαρών κοκκινοψάρων να ήταν μεγαλύτερη εφόσον δεν υφίσταντο οι ισχύοντες κανονισμοί, αλλά η σημερινή κατάσταση δεν είναι ικανοποιητική και πρέπει να γίνουν μεγαλύτερες προσπάθειες για την επίτευξη σημαντικών βελτιώσεων.

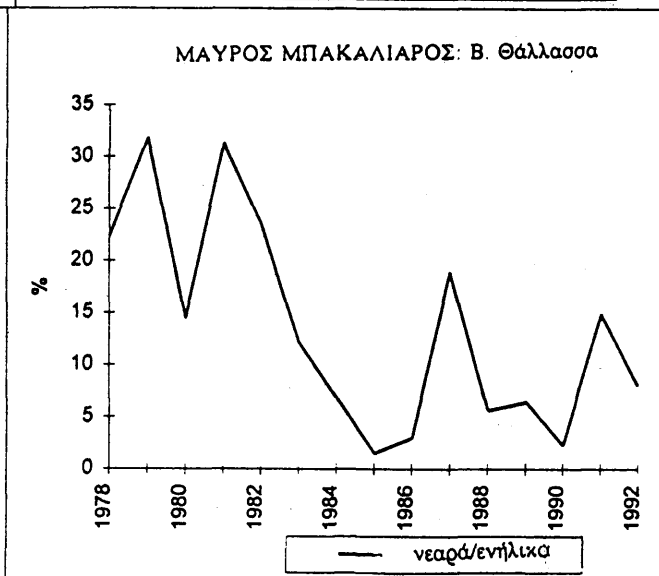
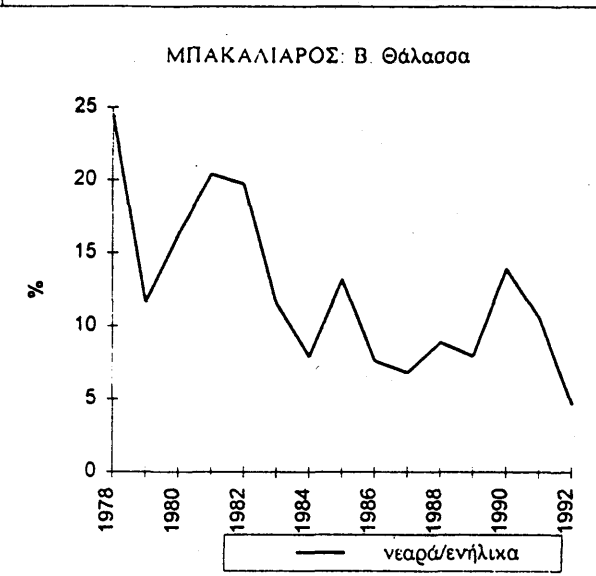
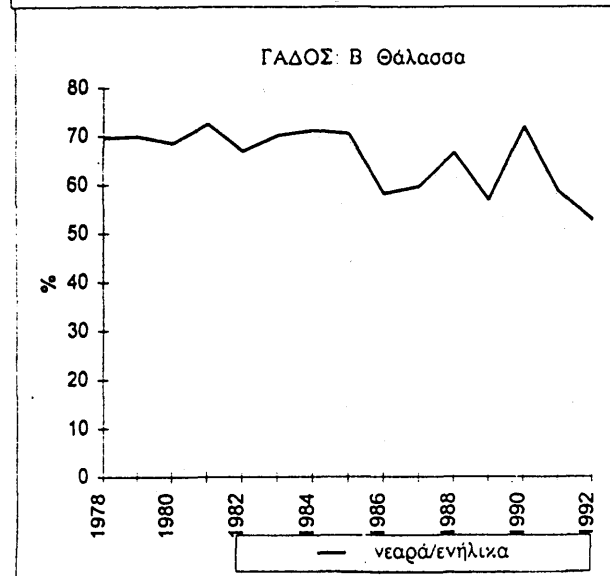
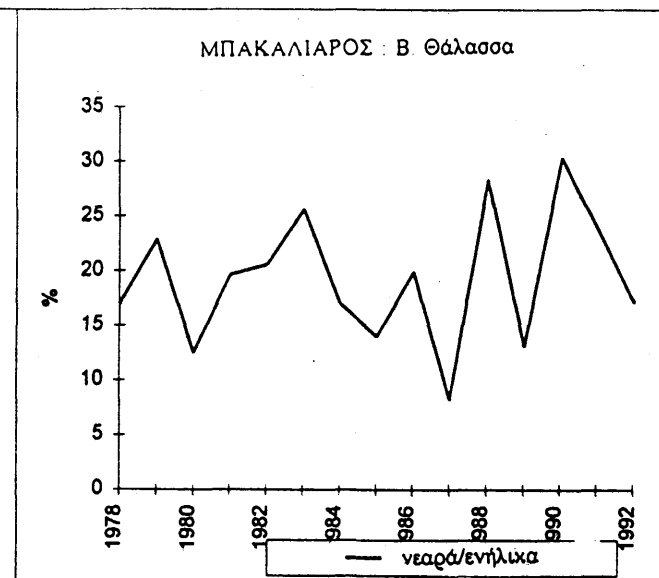
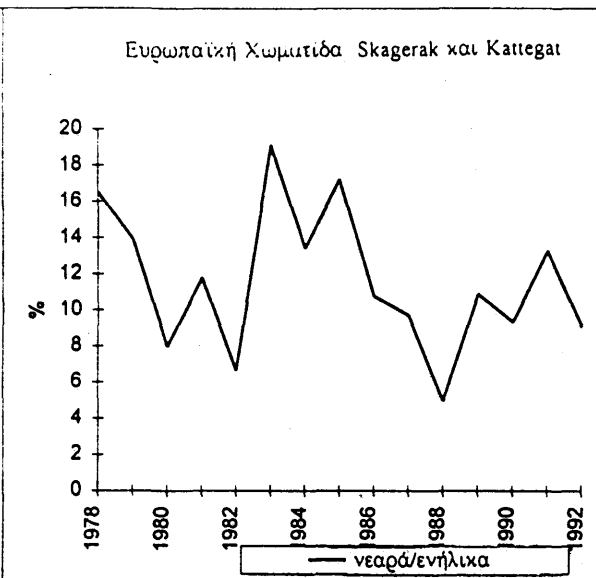
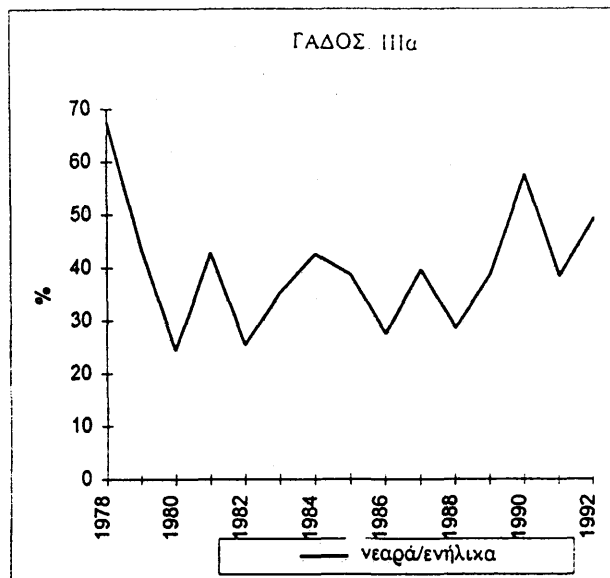
Θνησιμότητα μη ώριμων ιχθύων εκφραζόμενη σε α% της θνησιμότητας ενήλικων ιχθύων

21

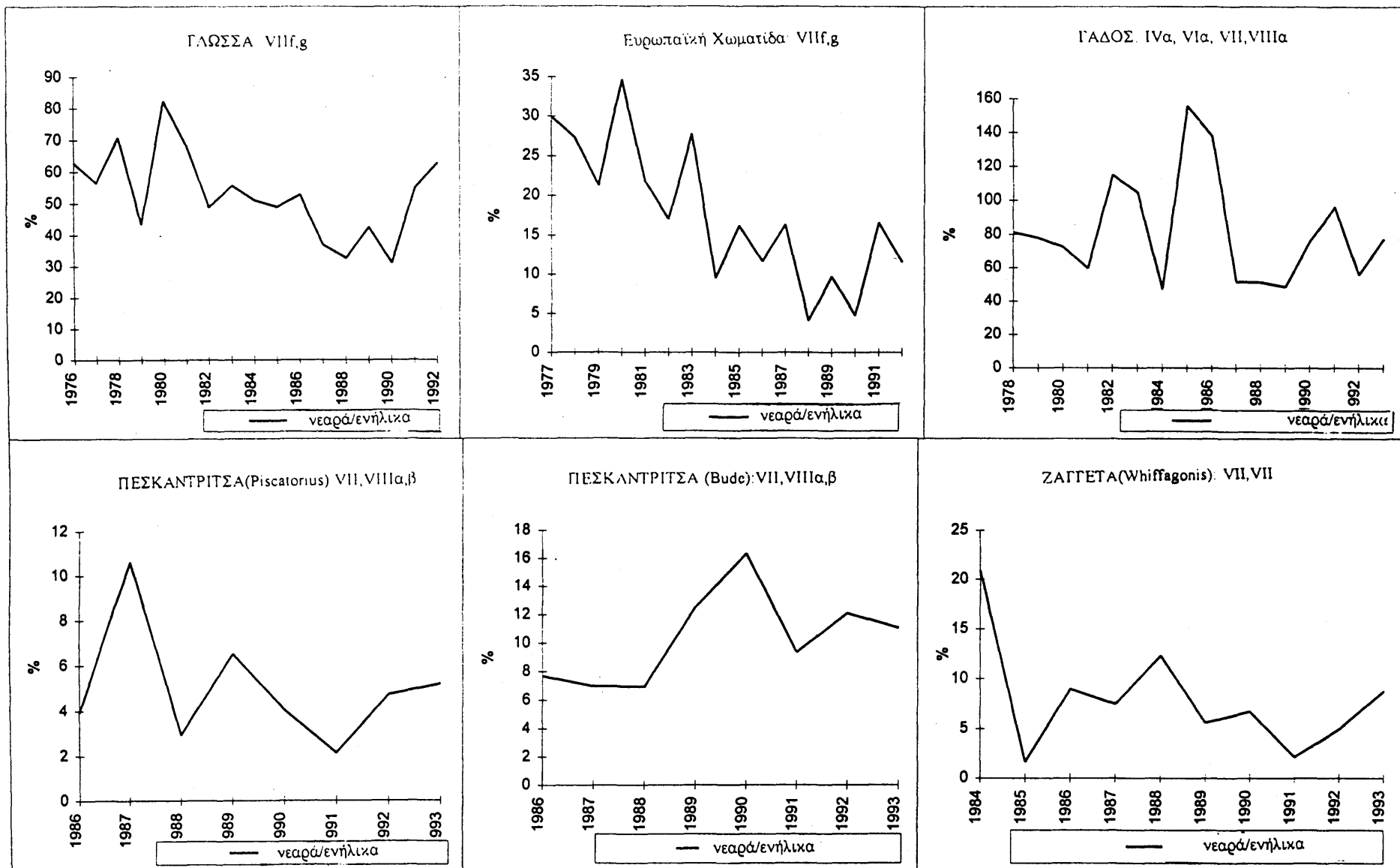
Θνησιμότητα μη ώριμων ιχθύων εκφραζόμενη σε α% της θνησιμότητας ενήλικων ιχθύων

86

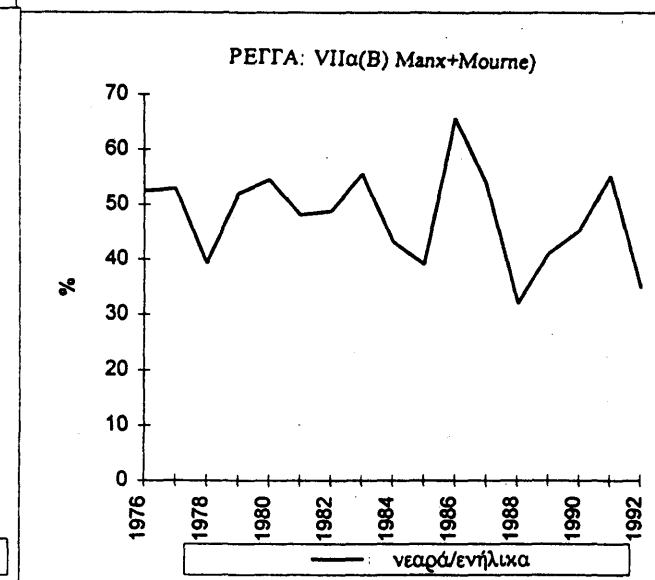
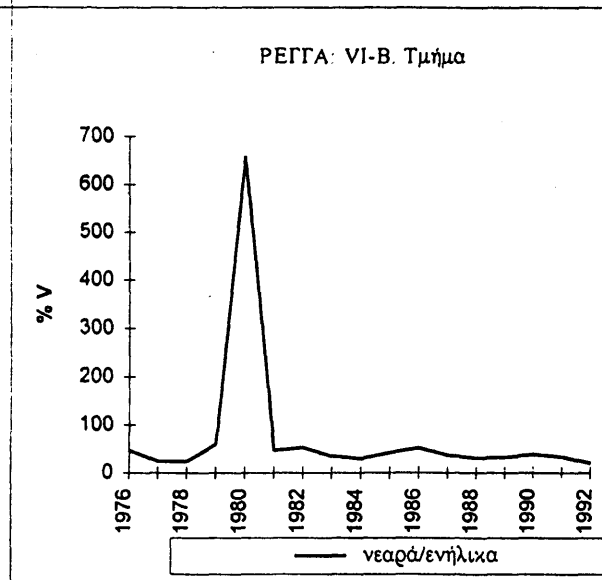
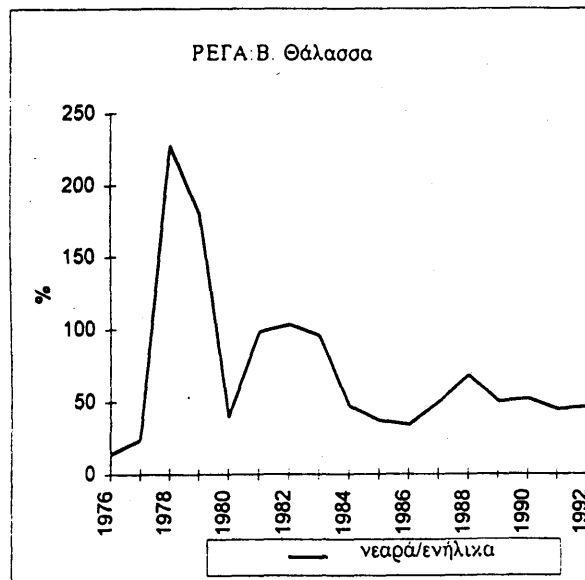
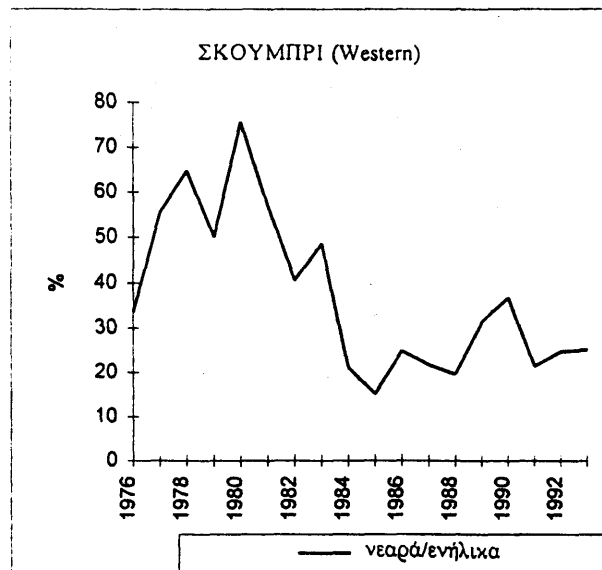
Θνησιμότητα μη ώριμων ιχθύων εκφραζόμενη σε α% της θνησιμότητας ενήλικων ιχθύων

22

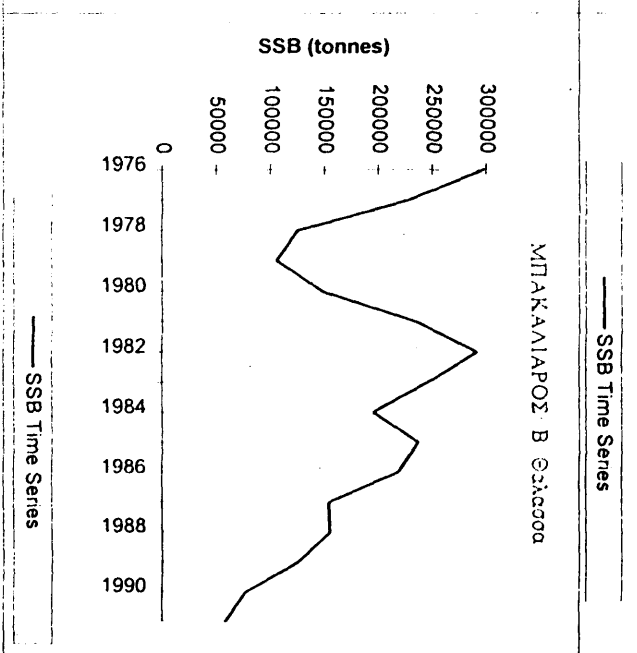
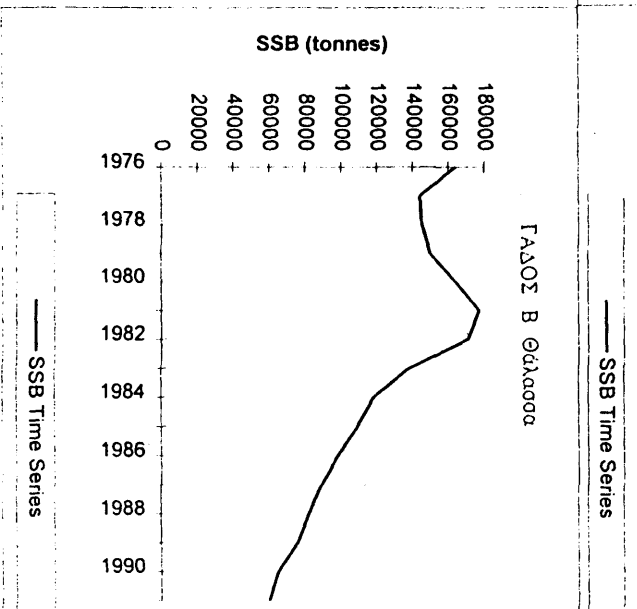
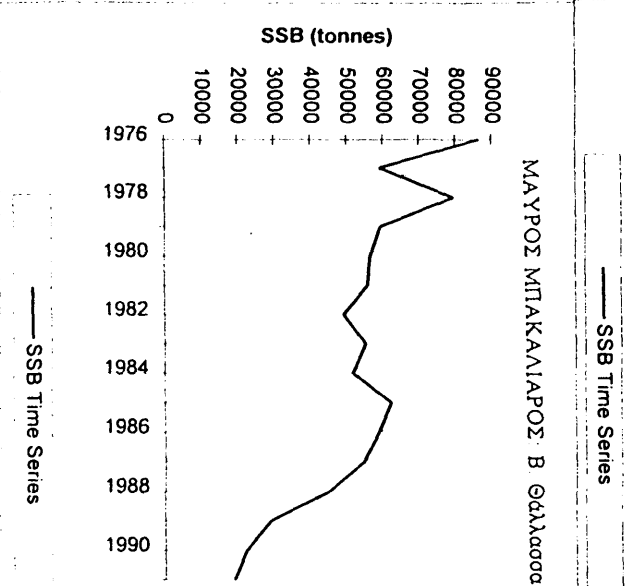
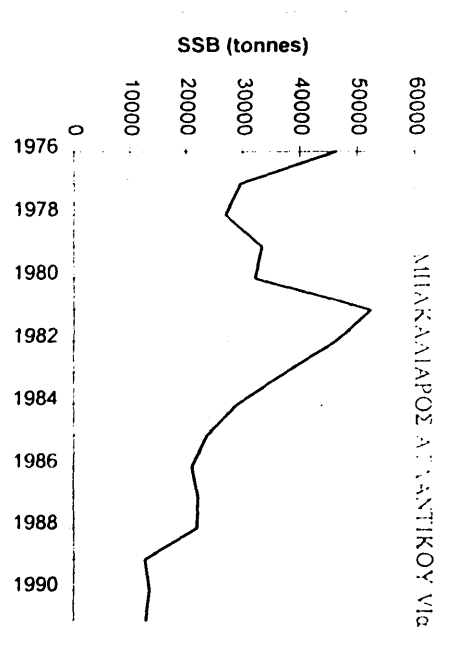
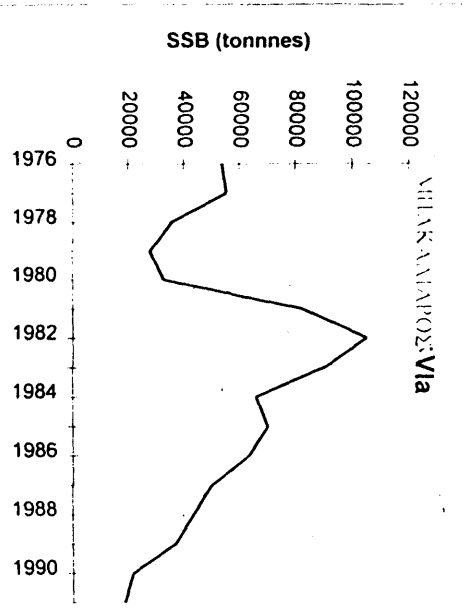
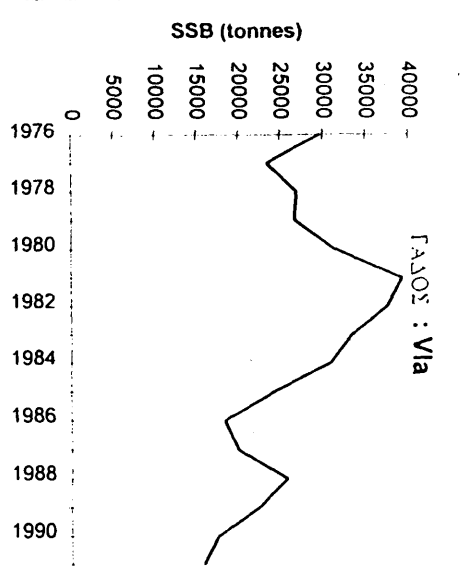
Θνησιμότητα μη ώριμων ιχθύων εκφραζόμενη σε α% της θνησιμότητας ενήλικων ιχθύων

67

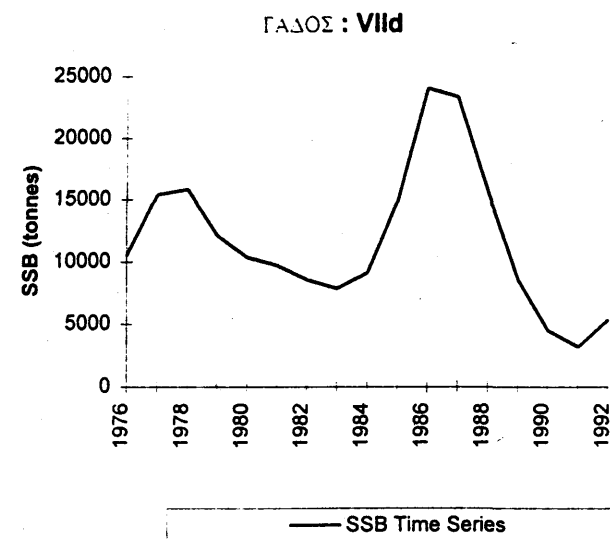
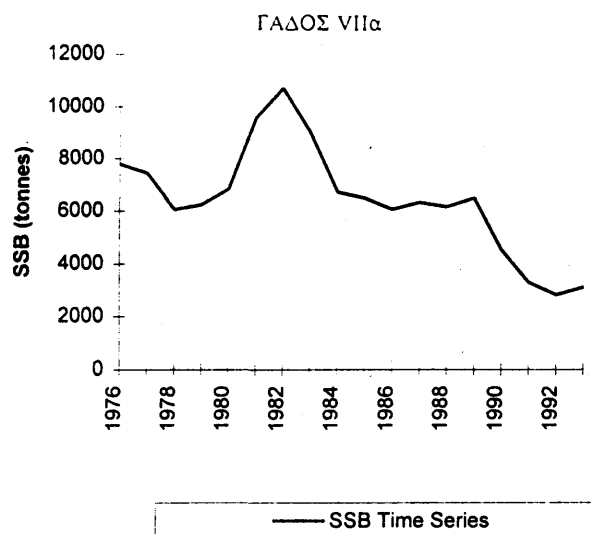
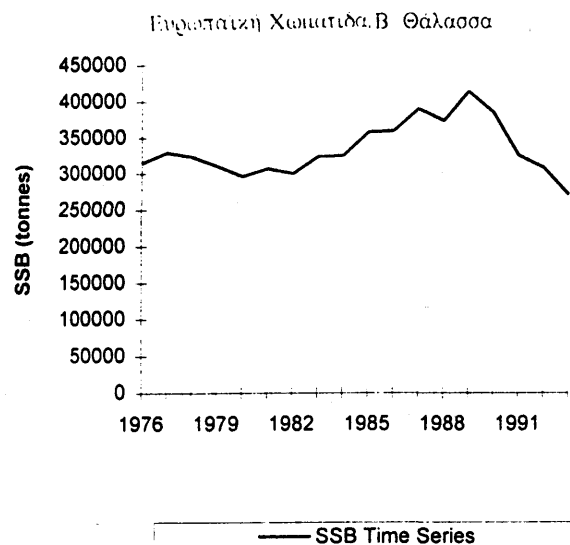
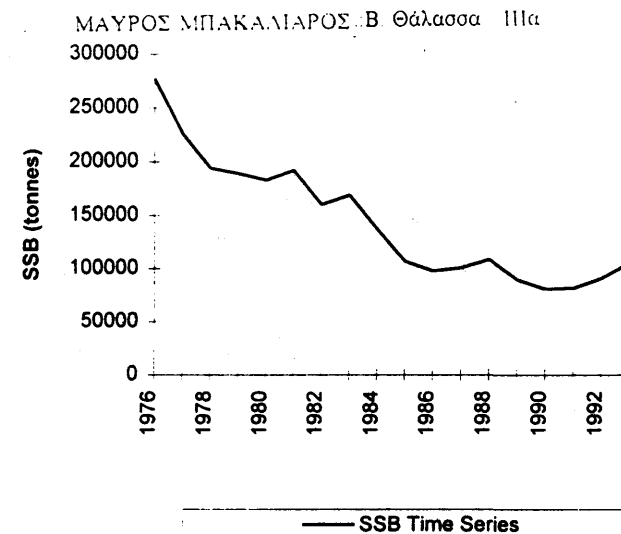
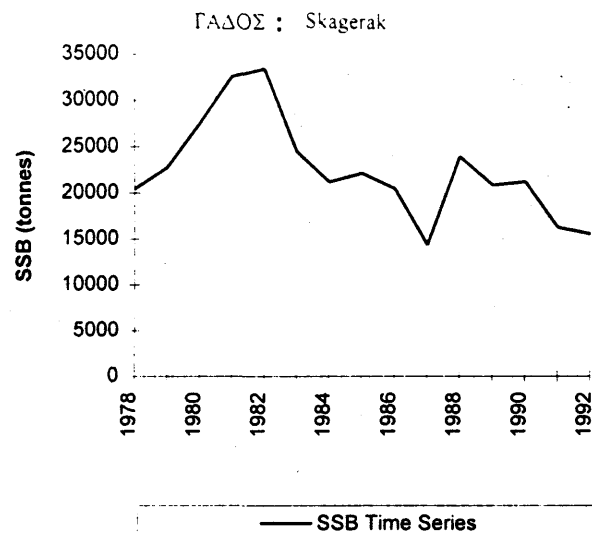
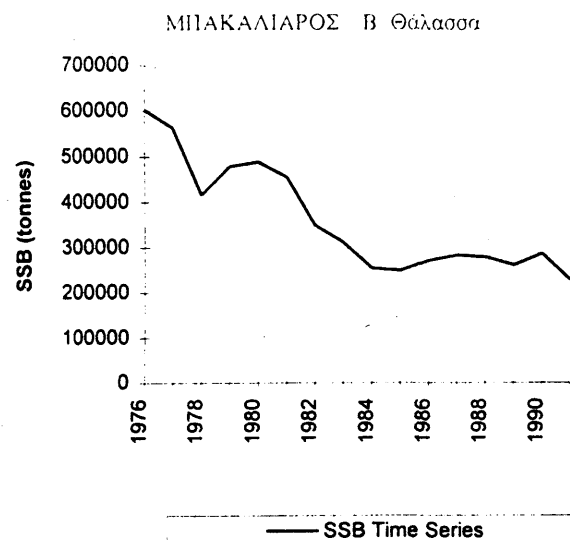

Χρονολογικές εκτιμήσεων βιομάζας αροθίσματος για διάφορα αροθίσματα που αλιεύονται από αλιείς της Έκωσης

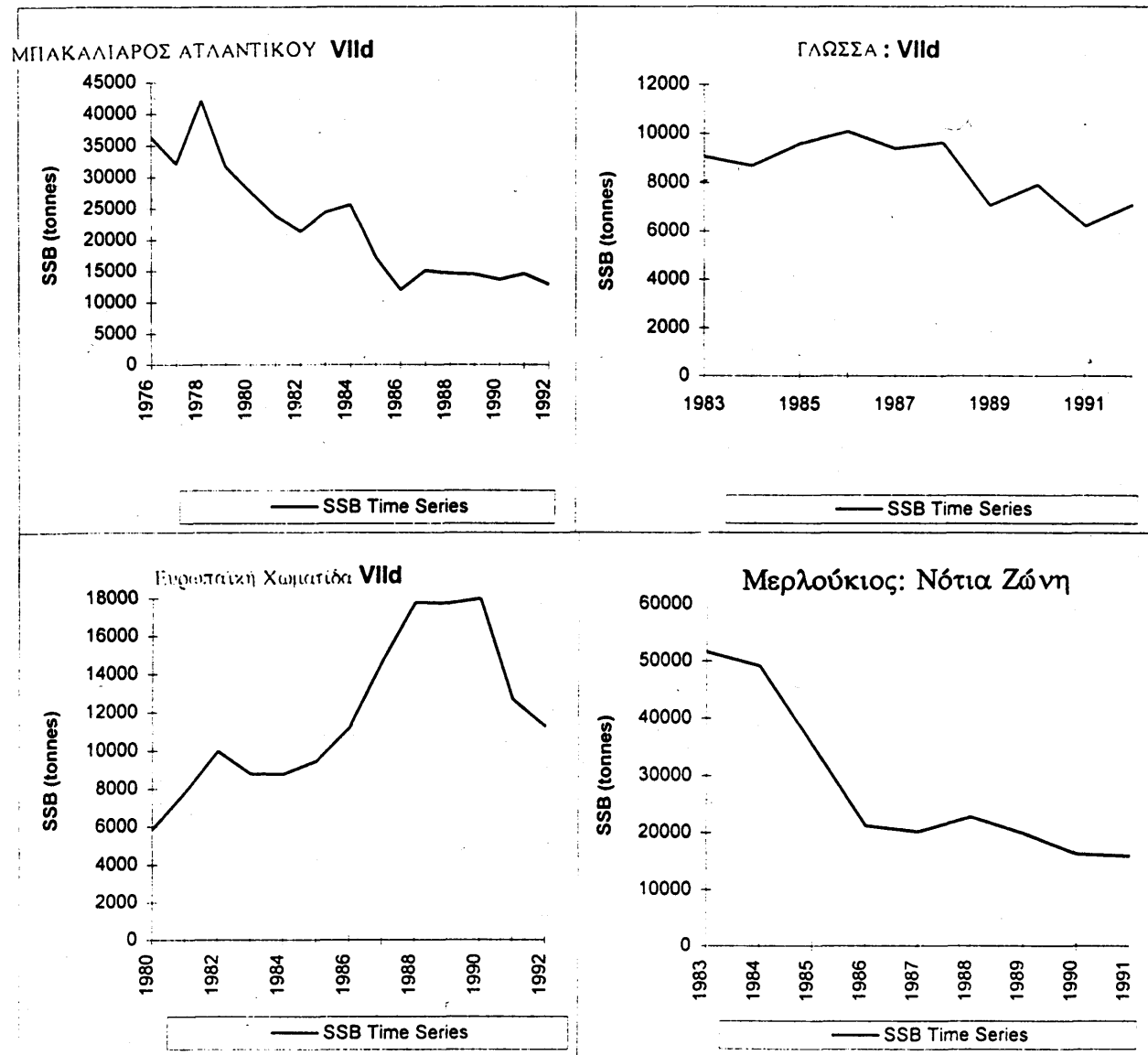
58

Χρονοσειρές εκτιμήσεων βιομάζας αποθέματος για διάφορα αποθέματα που αλιεύονται από αλιείς της Ένωσης.

Χρονοσειρές εκτιμήσεων βιομάζας αποθέματος για διάφορα αποθέματα που αλιεύονται από αλιείς της Ένωσης.

68

ΤΕΧΝΙΚΑ ΜΕΤΡΑ ΚΑΙ ΑΠΟΡΡΙΨΕΙΣ

Η σοβαρότητα του προβλήματος των απορρίψεων στο πλαίσιο της κοινής αλιευτικής πολιτικής υπογραμμίστηκε και αναλύθηκε προηγουμένως από την Επιτροπή (SEC(92)423). Πλέον πρόσφατα, μία έκθεση του F.A.O.¹ παρουσίασε το πρόβλημα σε διεθνή κλίμακα.

Τα τεχνικά μέτρα δεν είναι ούτε η βασική αιτία των απορρίψεων ούτε πανάκεια για την επίλυσή τους. Όπως εξηγούσε λεπτομερώς η ανακοίνωση της Επιτροπής το θέμα αυτό, τα αίτια των απορρίψεων είναι πολλά και διάφορα ανάλογα με τη διεξαγόμενη αλιεία. Οι σχέσεις μεταξύ τεχνικών μέτρων και απορρίψεων ποικίλλουν επίσης ανάλογα με τον τύπο του εφαρμοζόμενου μέτρου.

- Η θέση σε εφαρμογή ζωνών προστασίας, μόνιμων ή προσωρινών, όπου οι αλιεύσεις παρεμπιπτόντων αλιευμάτων μη εμπορεύσιμων ή ακόμη και προστατευόμενων ειδών όπου το ποσοστό των ιχθύων πολύ μικρού μεγέθους είναι υπερβολικό, συνιστούν μέτρο που δεν μπορεί παρά να περιορίσει τις απορρίψεις παρουσιάζοντας ταυτόχρονα άλλα άμεσα πλεονεκτήματα.

-Ο περιορισμός, ακόμη και η απαγόρευση της μη επιλεκτικής αλιείας, καθώς και οι διατάξεις για την αύξηση του ελάχιστου ανοίγματος των ματιών των διχτύων επιτρέπουν επίσης το συνδυασμό μιας άμεσης προστασίας των ιχθυδίων και ορισμένων ειδών με τη μείωση των απορρίψεων.

- Η συζήτηση γίνεται δυσκολότερη όταν φθάνουμε στο θέμα των ελάχιστων μεγεθών των ματιών. Είναι δυνατόν από τεχνικής απόψεως να μειωθεί η επιλεκτικότητα των αλιευτικών εργαλείων, ιδίως της τράτας, κατά τρόπο ώστε μία αύξηση των ανοιγμάτων των ματιών να μην καταλήγει στην επιδιωκόμενη μείωση της αλίευσης μικρών ιχθύων. Για να υπάρξει αποτρεπτικό αποτέλεσμα, πρέπει κατά συνέπεια να ληφθούν μέτρα ώστε ο αλιέας, που καταφεύγει σε τέτοιες πρακτικές, να μη μπορεί να έχει οικονομικά οφέλη. Γι' αυτό το λόγο, υπάρχουν διατάξεις για την απαγόρευση της εμπορίας ιχθύων πολύ μικρού μεγέθους και για την αφαίρεση οποιασδήποτε οικονομικής αξίας τους. Για τη μείωση του κινδύνου απάτης, η απλούστερη λύση είναι να απαγορευθεί η διατήρηση επί του σκάφους των πολύ μικρών αυτών ιχθύων, για το λόγο ότι, εφόσον μπορούν να διατηρηθούν, παρουσιάζεται μεγάλος κίνδυνος να διατεθούν παράνομα στο εμπόριο.

Ο καθορισμός ελάχιστων μεγεθών δημιουργεί έτσι μια δυσκολία: οι αλιευόμενοι ιχθείς δεν θα μπορούν να διατεθούν στο εμπόριο και θα πρέπει να απορρίπτονται συχνότερα ενώ είναι νεκροί. Το πρόβλημα αυτό έχει συχνά προβληθεί προκειμένου να δείξει τον "παράλογο χαρακτήρα" των κανονισμών. Αποτελεί πράγματι ένα πρόβλημα που έχει γίνει αποδεκτό προκειμένου να αποφευχθεί ένα άλλο σημαντικό τερο πρόβλημα: η διαιώσιμη των μαζικών αλιεύσεων μικρών ιχθύων. Το γεγονός ότι πρέπει να ληφθεί υπόψη το σχετικό βάρος των δύο προβλημάτων δείχνει ότι η επιλογή δεν μπορεί παρά να είναι αποτέλεσμα συμβιβασμού. Ακόμη και με μία μέθοδο αλιείας για ένα μόνο είδος, η επιλεκτικότητα ενός εργαλείου είναι κατ'ανάγκη ατελής γιατί το ποσοστό κατακράτησης ιχθύων εξελίσσεται προοδευτικά ανάλογα με το μέγεθος των ιχθύων. Το πρόβλημα των απορρίψεων δεν μπορεί κατά συνέπεια να αποφευχθεί. Προκειμένου να καταστεί αμελητέο, θα έπρεπε να επιλεγεί ένα πολύ χαμηλό νόμιμο ελάχιστο μέγεθος κατά τρόπο ώστε πολύ λίγοι μικροί ιχθείς να μπορούν να

¹ Τεχνικό έγγραφο αλιείας FAO αριθ. 339 "Συνολική εκτίμηση των παρεμπιπτόντων αλιευμάτων και απορρίψεων" Ρώμη 1994

συλλαμβάνονται από εργαλείο που λειτουργεί σύμφωνα με τους κανόνες. Ωστόσο όμως, στην περίπτωση αυτή δεν μπορούμε να καταλήξουμε στο επιδιωκόμενο αποτρεπτικό αποτέλεσμα και θα ήταν ελκυστικό από οικονομικής απόψεως για τους αλιείς να συνεχίσουν να κατευθύνουν την αλιεία τους προς τους μικρούς ιχθείς που διαθέτουν μέγεθος μόλις μεγαλύτερο από το νόμιμο μέγεθος. Στην αντίθετη περίπτωση, εάν καθιερωθεί ένα πολύ σημαντικό ελάχιστο μέγεθος, που να αντιστοιχεί επί παραδείγματι στο μήκος στο οποίο τα τρία τέταρτα των ιχθύων κατακρατούνται από μία τράτα, οι απορρίψεις θα είναι σημαντικές. Για τον καθορισμό του ελάχιστου μεγέθους, πρέπει να ληφθούν υπόψη οι ιδιαιτερότητες κάθε μεθόδου αλιείας. Έτσι, εφόσον οι ιχθείς μικρού μεγέθους αλιεύονται σε ζώνες διαφορετικές από εκείνες στις οποίες βρίσκονται οι ιχθείς που "κανονικά" κατακρατούνται από μία νόμιμη τράτα, δικαιολογείται περισσότερο ένα υψηλό ελάχιστο μέγεθος στην περίπτωση κατά την οποία δεν υφίσταται γεωγραφικός διαχωρισμός που να επιτρέπει στον αλιέα που το επιθυμεί να αποφύγει τα απορριπτόμενα αλιεύματα. Η λήψη υπόψη των ιδιαιτεροτήτων μπορεί ωστόσο να έλθει σε σύγκρουση με την ανάγκη απλών κανονισμών. Είναι ιδιαίτερα δύσκολο να τηρηθούν τα ελάχιστα μεγέθη, τα οποία για το ίδιο είδος ποικίλλουν ανάλογα με τη μέθοδο αλιείας. Ο τελικός συμβιβασμός είναι ακόμη πολύπλοκος λόγω του γεγονότος ότι η αλιεία αφορά τις περισσότερες φορές πολλά είδη.

Συνολική θεραπεία του προβλήματος των απορρίψεων δεν μπορεί να υπάρξει χωρίς βελτίωση του συνόλου της διαχείρισης της αλιείας. Η υπερεκμετάλλευση, η κακή εκμετάλλευση και οι απορρίψεις είναι στενά συνδεδεμένες μεταξύ τους.

Η παρουσία υπερβολικής αλιευτικής ικανότητας προκαλεί υψηλό ποσοστό εκμετάλλευσης, που αφανίζει τους μεγάλους ιχθύς και αναγκάζει τους αλιείς να αλιεύουν σημαντική ποσότητα ιχθύων μικρού μεγέθους. Κάτω από τις περιστάσεις αυτές, δεν είναι δυνατό να υπάρξει ρύθμιση των ελάχιστων μεγεθών των ματιών των διχτύων χωρίς συμπληρωματικά μέτρα σχετικά με τον καθορισμό των ελάχιστων μεγεθών που δημιουργούν απορρίψεις.

Ο φαύλος αυτός κύκλος δεν μπορεί να σταματήσει αποκλειστικά με τη θέση σε εφαρμογή τεχνικών μέτρων. Θα πρέπει να αντιμετωπισθεί η πηγή των δυσκολιών, δηλαδή η αλιευτική προσπάθεια και η υπερβολική αλιευτική ικανότητα.

ΔΕΣΜΕΥΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΟΣΟΝ ΑΦΟΡΑ ΤΑ ΤΕΧΝΙΚΑ ΜΕΤΡΑ

Το Συμβούλιο έκρινε πολλές φορές ότι παρά το γεγονός ότι δεν ήταν αναγκαία η άμεση λήψη αποφάσεων, η βελτίωση της επιλεκτικότητας των τεχνικών αλιείας επέβαλε ένα χρονοδιάγραμμα συγκεκριμένων αποφάσεων. Υπήρξαν συγκεκριμένες δεσμεύσεις σχετικά με το θέμα αυτό, οι οποίες αντιστοιχούν προς τις ακόλουθες δηλώσεις:

Εγγρ. 11089/89 PV/CONS 87 ΑΛΙΕΙΑ 386

"Το Συμβούλιο και η Επιτροπή συμφωνούν ότι η ανησυχητική κατάσταση ορισμένων αποθεμάτων βενθικών ειδών, ιδίως στη Βόρειο Θάλασσα, δημιουργεί την ανάγκη μέτρων διατήρησης για την αντιμετώπιση της κατάστασης. Θεωρούν ότι θα έπρεπε να τεθούν σε εφαρμογή τροποποιήσεις των υφιστάμενων κανονισμών στο σύνολό τους, ιδίως όσον αφορά το ελάχιστο μέγεθος των ματιών των διχτυών, τα ελάχιστα μεγέθη των εκφορτωμένων ιχθύων και τις απορρίψεις στη θάλασσα. Στο πλαίσιο αυτό, αναθέτουν στην ομάδα υψηλού επιπέδου να εντατικοποιήσει τις εργασίες μελέτης που έχουν ήδη αναληφθεί στον τομέα αυτό και να υποβάλουν έκθεση πριν την 1η Ιουνίου 1990."

Εγγρ. 9217/91 PV/CONS 91 ΑΛΙΕΙΑ 250

Απόφαση σχετικά:

1. με το ελάχιστο μέγεθος ματιών στην περιοχή 3:

"Το Συμβούλιο αναλαμβάνει να λάβει απόφαση, κατόπιν προτάσεως της Επιτροπής, για την εισαγωγή ελάχιστου μεγέθους ματιών 80mm στην περιοχή 3 καθώς επίσης και για τον καθορισμό ενιαίου μεγέθους ματιών 70mm για τις καραβίδες από 1.1.1995 το αργότερο, υπό τον όρο ότι οι επιστημονικές αναλύσεις που αναγνωρίζονται από την CIEM και την CSTP επιβεβαιώσουν ότι τα ισχύοντα μέτρα δεν εξασφάλισαν την αποκατάσταση των αποθεμάτων."

2. με το ελάχιστο μέγεθος ματιών στην περιοχή 2:

"Το Συμβούλιο αναλαμβάνει να λάβει απόφαση, κατόπιν προτάσεως της Επιτροπής, για την εισαγωγή ελάχιστου μεγέθους ματιών 110mm, με προαιρετικό δικτύωμα τετραγωνικού ματιού 100 mm, στην περιοχή 2 (ολόκληρη τη Βόρειο Θάλασσα και δυτικά της Σκωτίας βορείως του 56 παραλλήλου Β) από 1.1.1995 το αργότερο, υπό τον όρο ότι οι επιστημονικές αναλύσεις που αναγνωρίζονται από την CIEM και την CSTP επιβεβαιώσουν ότι τα ισχύοντα μέτρα δεν εξασφάλισαν την αποκατάσταση των αποθεμάτων."

Εγγρ. 11486/93 PV/CONS 93 ΑΛΙΕΙΑ 544

Μπακαλιάρος των διαιρέσεων CIEM VIIIc και IXa

"Η Επιτροπή και το Συμβούλιο συμφωνούν σχετικά με την ανάγκη σύστασης, πριν το Σεπτέμβριο του 1994, ομάδας εργασίας επιφορτισμένης με τη λεπτομερέστερη μελέτη της κατάστασης του αποθέματος γεννητόρων μπακαλιάρου στις διαιρέσεις CIEM VIIIc και IXa και, εφόσον παραστεί ανάγκη, του καθορισμού των μέσων που επιτρέπουν την επίτευξη ταχείας και σημαντικής μείωσης του ποσοστού εκμετάλλευσης του αποθέματος αυτού, ιδίως των ιχθυδίων."

Μπακαλιάρος της Βορείου Θαλάσσης

"Η Επιτροπή και το Συμβούλιο διαπιστώνουν ότι η ομάδα εργασίας που συστήθηκε το 1993 για το μπακαλιάρο της Βορείου Θαλάσσης, δεν μπόρεσε να προβεί στη σύσταση ειδικών μέτρων διατήρησης για το απόθεμα μπακαλιάρου της Β. Θαλάσσης. Κατά συνέπεια, λαμβανομένης υπόψη της ιδιαίτερα σοβαρής κατάστασης του αποθέματος αυτού, η Επιτροπή, στο πλαίσιο των ευθυνών της από απόψεως εποπτείας, θα μεριμνήσει κατά προτεραιότητα για την τήρηση των ποσοστώσεων και για την εφαρμογή τεχνικών μέτρων όσον αφορά το εν λόγω απόθεμα.

Η Επιτροπή δηλώνει ότι σε συνεργασία με τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη και κατ'εφαρμογή του νέου καθεστώτος εποπτείας, θα προτείνει να θεσπιστεί, στο πλέον άμεσο μέλλον, ειδικό πρόγραμμα εποπτείας."

Εγγρ. 12404/94 PV/CONS 93 ΑΛΙΕΙΑ 488

- V. Τροποποιήσεις που πρέπει να γίνουν στον κανονισμό που προβλέπει ορισμένα μέτρα διατήρησης:
- (β) Η Επιτροπή θα υποβάλει προτάσεις μέχρι την 30.06.1995 το αργότερο για τη βελτίωση των τεχνικών μέτρων διατήρησης (ιδίως όσον αφορά την επιλεκτικότητα των αλιευτικών εργαλείων) στα δυτικά ύδατα. Το Συμβούλιο θα αποφασίσει σχετικά με τις προτάσεις αυτές πριν την 31.12.1995.

ΤΑ ΤΕΧΝΙΚΑ ΜΕΤΡΑ ΚΑΙ Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΙΧΘΥΔΙΩΝ

1 Τα διάφορα τεχνικά μέτρα

1.1. Επιλεκτικότητα των τρατών και ελάχιστο μέγεθος ματιών

Η πλέον σημαντική αλιευτική τεχνική ήταν πάντα η αλιεία με τράτα. Αποτελεί επίσης την πλέον αποτελεσματική τεχνική για την αλίευση ιχθυδίων εφόσον επιτρέπεται η χρησιμοποίηση ματιών μικρού μεγέθους.

Η επιλεκτικότητα της τράτας εξαρτάται κατ' αρχάς από το μέγεθος των ματιών του τελευταίου τμήματος, δηλ. του σάκκου και του εμπρόσθιου τμήματος του σάκκου. Εξαρτάται επίσης και από άλλους παράγοντες, όπως ο αριθμός των ματιών που εμφανίζονται στην περιφέρεια του τελευταίου αυτού τμήματος. Έτσι είναι πιθανόν αυξάνοντας τον αριθμό των ματιών να μειωθεί η επιλεκτικότητα και να μην επιτευχθούν τα αναμενόμενα αποτελέσματα. Ο τρόπος αρματωσιάς της τράτας μπορεί επίσης να παίζει σημαντικό ρόλο. Η παραδοσιακή αρματωσιά δίνει στα μάτια τη μορφή ρόμβων λιγότερο ή περισσότερο επίμηκων και όχι την αναμενόμενη μορφή τετραγώνων (βλ. σχήμα 3). Κατ' αυτόν τον τρόπο μειώνονται οι πιθανότητες διαφυγής των ιχθύων μικρού μεγέθους που θα μπορούσαν να διαφύγουν από τα ρομβοειδή μάτια, τα οποία ορισμένες φορές είναι πολύ κλειστά. Ο τρόπος αρματωσιάς με "τετράγωνα μάτια" παρέχει περισσότερες εγγυήσεις ως προς αυτό το θέμα. Αναμένεται ως εκ τούτου μια πιο ομαλή λειτουργία, η οποία αυξάνει τις πιθανότητες επιβίωσης των διαφευγόντων ιχθύων και μειώνει τα "ατυχήματα" επιλεκτικότητας στην περίπτωση που μια τράτα αλιεύει ιχθύς, οι οποίοι, λόγω του μικρού μεγέθους τους, θα μπορούσαν να διαφύγουν (βλ. σχήμα 4). Επιστημονικά πειράματα καθώς και πολλές δοκιμές που διεξήχθησαν από επαγγελματίες απέδειξαν τη σημασία της αρματωσιάς αυτής. Αποδείχτηκε επίσης ότι προβλήματα που εμφανίζονται συχνά (εύθραυστα δίχτυα) μπορούν να επιλυθούν (με τη χρησιμοποίηση πόρτας της τράτας). Ακόμη και αν πρέπει να μετριασθεί ο αρχικός ενθουσιασμός, ακόμη και αν σε ορισμένες περιπτώσεις (πλατύψαρα) δεν αναμένεται μεγάλο όφελος, τα τετράγωνα μάτια συμβάλλουν σημαντικά στην επίτευξη κάποιας προόδου.

1.2. Προσδιορισμός των ελαχίστων μεγεθών

Η μείωση της επιλεκτικότητας των αλιευτικών εργαλείων είναι τεχνικώς δυνατή, ιδίως σε ό,τι αφορά τις τράτες, κατά τρόπον ώστε η αύξηση του μεγέθους των ματιών να μην έχει ως αποτέλεσμα την επιδιωκόμενη μείωση των αλιεύσεων ιχθύων μικρού μεγέθους. Πρέπει επομένως, για να έχει αποτρεπτικό αποτέλεσμα το εν λόγω μέτρο, ο αλιέας που καταφεύγει στις πρακτικές αυτές να μην έχει οικονομικό όφελος. Γι' αυτό το λόγο υπάρχουν συνήθως διατάξεις που απαγορεύουν την εμπορία ιχθύων πολύ μικρού μεγέθους και επομένως αφαιρούν την οικονομική τους αξία. Για να μειωθούν οι κίνδυνοι απάτης η απλούστερη λύση είναι η απαγόρευση της διατήρησής τους επί του σκάφους γιατί εάν μπορούν να διατηρήσουν τους ιχθύς τότε ο κίνδυνος της παράνομης εμπορίας τους είναι μεγάλος.

Ο ορισμός των ελαχίστων μεγεθών έχει ένα μειονέκτημα: οι ιχθύες που αλιεύονται δεν δύνανται να τεθούν σε εμπορία και θα πρέπει επιπλέον τις περισσότερες φορές να απορρίπτονται ενώ στις περισσότερες περιπτώσεις είναι ήδη νεκροί. Το μειονέκτημα αυτό χρησιμοποιείται συνήθως για να περιγράψει τον "παραλογισμό" της νομοθεσίας. Πράγματι είναι ένα μειονέκτημα το οποίο είναι αποδεκτό για να αποφευχθεί ένα άλλο πιο σημαντικό: η διαίωνιση του φαινομένου της μαζικής αλίευσης μικρών ιχθύων.

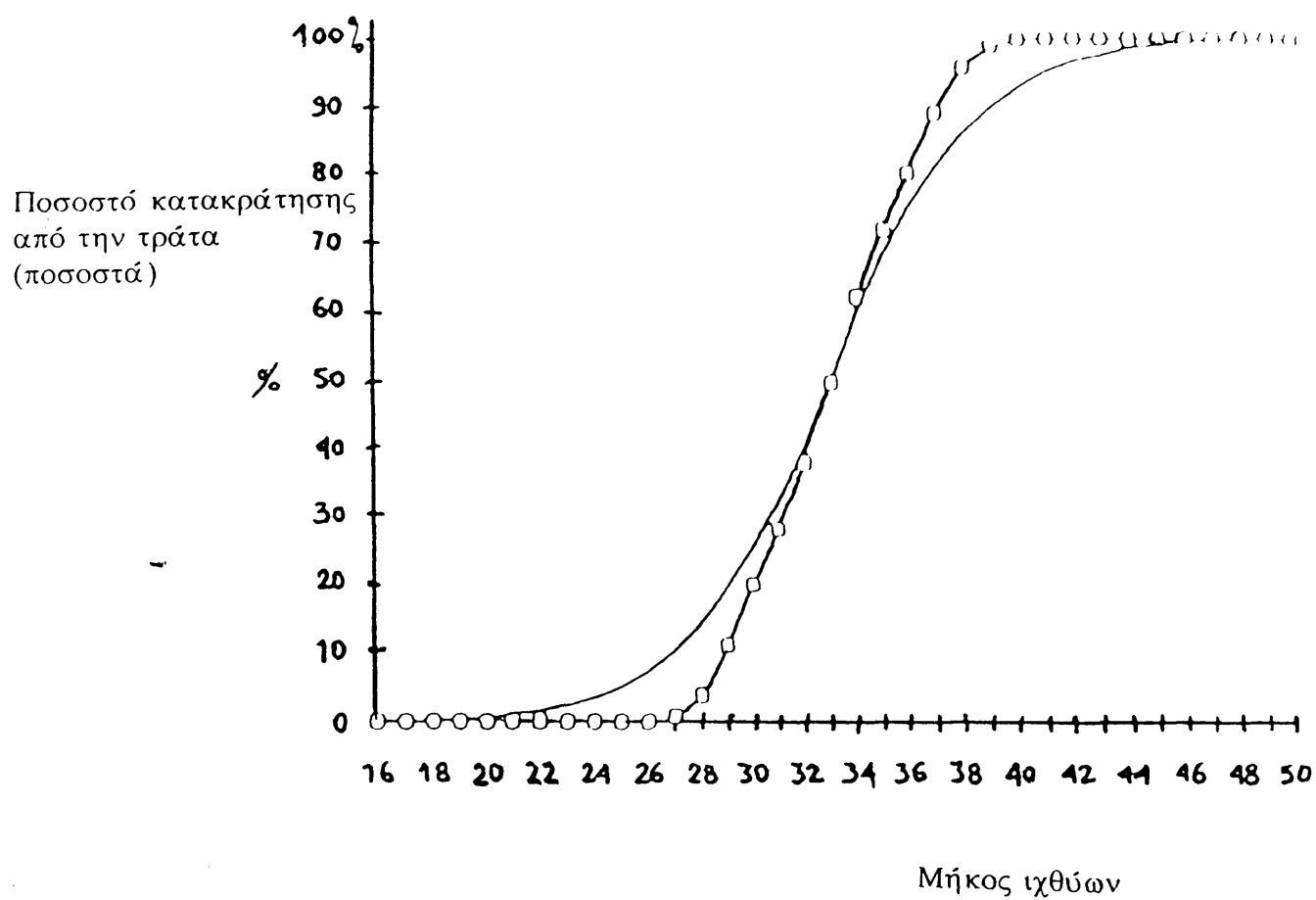
Το γεγονός ότι πρέπει να μετράται το σχετικό βάρος των δύο αυτών μειονεκτημάτων δείχνει ότι η επιλογή δεν μπορεί παρά να είναι το αποτέλεσμα ενός ατελούς συμβιβασμού. Ακόμη και στην αλιεία ενός μόνο είδους η επιλεκτικότητα του αλιευτικού εργαλείου (βλ. σχήμα 3) είναι πάντα ατελής: το ποσοστό κράτησης εξελίσσεται προοδευτικά ανάλογα με το μέγεθος των ιχθύων και όχι απλώς για λόγους περιορισμού. Το πρόβλημα των απορρίψεων δεν μπορεί επομένως να αποφευχθεί. Για να αποκτήσει μικρή σημασία θα έπρεπε να επιλεγεί ένα πολύ μικρό ελάχιστο νόμιμο μέγεθος, ούτως ώστε ελάχιστοι από τους πάρα πολλούς μικρούς ιχθύς να μπορούν να αλιεύονται από αλιευτικά εργαλεία που λειτουργούν σύμφωνα με τις προδιαγραφές. Στην περίπτωση όμως αυτή δεν θα είχαμε το επιδιωκόμενο αποτρεπτικό αποτέλεσμα και θα ήταν οικονομικώς ελκυστικό για τους αλιείς να εξακολουθήσουν να προσανατολίζονται στην αλιεία τους προς τους μικρούς ιχθύς, μεγέθους αμέσως μεγαλύτερου από το νόμιμο μέγεθος. Αντίστροφα, εάν καθοριστεί ένα πολύ μεγάλο ελάχιστο μέγεθος, που αντιστοιχεί για παράδειγμα σε ένα μήκος όπου τα 3/4 των ιχθύων κατακρατούνται από μία τράτα, οι απορρίψεις θα είναι σημαντικές. Για να καθοριστεί το ελάχιστο μέγεθος θα πρέπει να ληφθούν υπόψη οι ιδιαιτερότητες κάθε αλιεύματος. Έτσι, όταν αλιεύονται ιχθύς μικρού μεγέθους σε ζώνες διαφορετικές από εκείνες στις οποίες βρίσκονται οι ιχθύες οι οποίοι αλιεύονται "κανονικά" από νόμιμη τράτα, ένα υψηλό ελάχιστο μέγεθος είναι περισσότερο δικαιολογημένο από ότι εάν δεν υπήρχε γεωγραφικός διαχωρισμός που επιτρέπει στον αλιέα που το επιθυμεί να αποφεύγει την αλίευση ιχθυδίων. Εάν ληφθούν υπόψη οι ιδιαιτερότητες μπορεί ωστόσο να αντιμετωπίσουμε το εξής πρόβλημα: την αναγκαιότητα για απλές κανονιστικές ρυθμίσεις. Έτσι καθίσταται ιδιαίτερα δύσκολο να τηρηθούν τα ελάχιστα μεγέθη τα οποία, για το είδος ίδιος, ποικίλουν ανάλογα με το αλίευμα. Η τελική συμβιβαστική λύση περιπλέκεται ακόμη περισσότερο από το γεγονός ότι τα αλιεύματα τις περισσότερες φορές αφορούν περισσότερα του ενός είδη.

1.3 Ζώνες προστασίας και διαμερίσματα

Η ιδέα για την προστασία ορισμένων ζωνών που συνδέονται με συγκεκριμένα στάδια του κύκλου ζωής των ιχθύων είναι πολύ διαδεδομένη. Οι μη ειδικοί συγχέουν καμιά φορά τους τόπους ωοτοκίας των ιχθύων με τους τόπους ανάπτυξης των ιχθυδίων. Για τα περισσότερα από τα αλιευόμενα είδη οι τόποι συγκέντρωσης των γεννητόρων στα στάδια της γονιμοποίησης και της ωοτοκίας συνήθως διακρίνονται από τις ζώνες στις οποίες συγκεντρώνονται τα ιχθυδία. Η περίπτωση του μερλούκιου παρουσιάζεται σχηματικά στο διάγραμμα 5 και είναι μάλλον κλασική, δεδομένου ότι οι τόποι ωοτοκίας είναι πιο ανοιχτά σε σχέση με τους τόπους ανάπτυξης των ιχθυδίων.

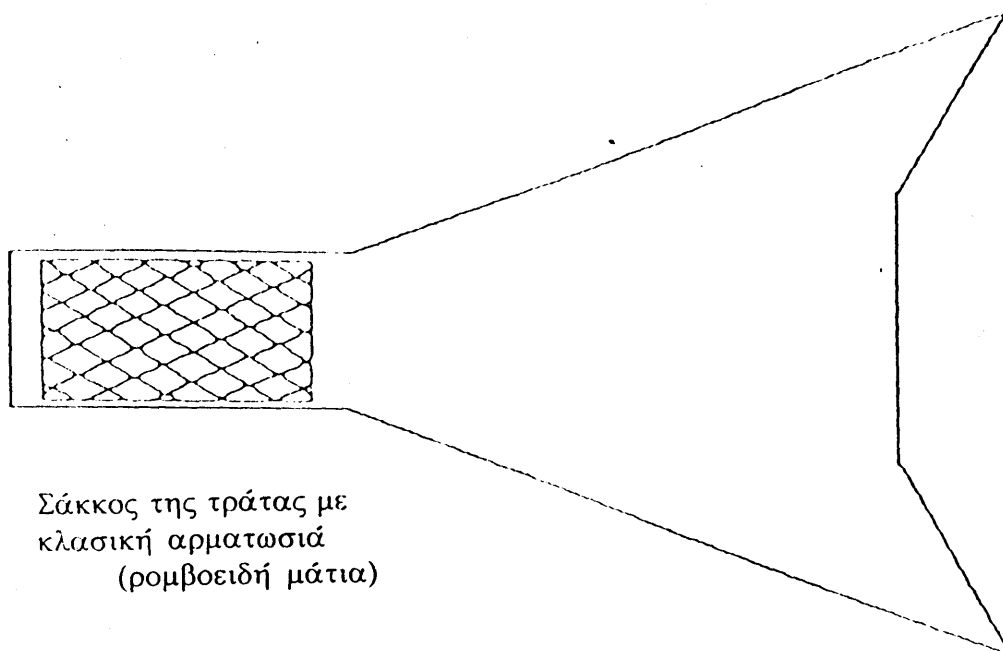
Αντίθετα από ό,τι πιστεύουν οι νεοφώτιστοι σε θέματα διαχείρισης των πόρων, το σημαντικότερο μέτρο για την εγγύηση της ορθής εκμετάλλευσης και της βιώσιμης διαχείρισης των πόρων είναι κατά κανόνα η προστασία των τόπων ανάπτυξης των ιχθυδίων.

Για ορισμένα είδη είναι δύσκολο να προσδιοριστούν οι τόποι αυτοί κατά τρόπο σταθερό. Έτσι για το βακαλάο της Βορείου θαλάσσης τα νεαρά ιχθυδία κατανέμονται σε πολύ ευρείες περιοχές, ενώ οι ενδεχόμενες συγκεντρώσεις δεν είναι κάθε χρόνο στο ίδιο μέρος. Αντίθετα, για άλλα είδη είναι ευκολότερο να προσδιοριστούν οι τόποι ανάπτυξης των ιχθυδίων. Η κοινοτική νομοθεσία περιλαμβάνει έτσι ένα σύνολο ζωνών και διαμερισμάτων προστασίας, κυρίως στη Βόρεια θάλασσα για τα πλατύψαρα και στην Ιβηρική χερσόνησο για τον μερλούκιο.

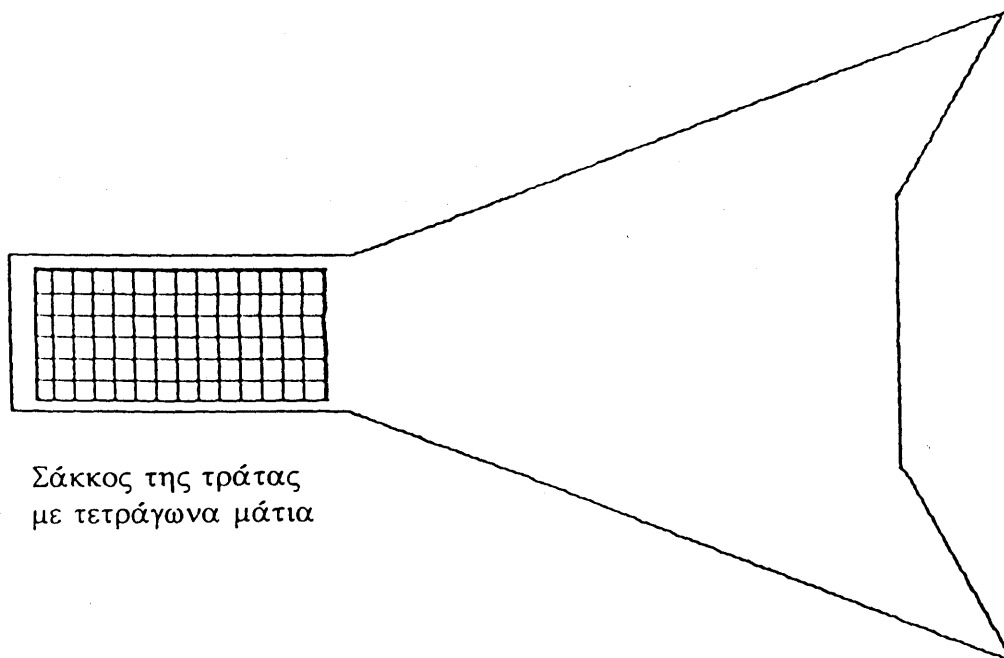

Εικόνα 1 : Πρόοδος του ποσοστού κατακράτησης των ιχθύων από το σάκκο της τράτας ανάλογα με το μήκος των ιχθύων

—○— Η καμπύλη με τα τετραγωνάκια αντιστοιχεί σε καλύτερη επιλεκτικότητα

Σάκκος της τράτας με
κλασική αρματωσιά
(ρομβοειδή μάτια)

Σάκκος της τράτας
με τετράγωνα μάτια

Εικόνα 2 : Σύγκριση των ματιών του σάκκου της τράτας με κλασική αρματωσιά ή με τετράγωνα μάτια

2 Βιολογικές συνέπειες των τεχνικών μέτρων

2.1. Επιχειρήματα που αφορούν την αλιεία ενός μόνο είδους

Γενικότερη προβληματική

Ένα τεχνικό μέτρο αποσκοπεί στην προστασία των νεαρών ατόμων. Συνεπάγεται επίσης απώλεια άμεσου κέρδους, που αντιστοιχεί στην εμπορική αξία των εν λόγω ιχθύων.

Την απώλεια αυτή αντισταθμίζουν τα μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα οφέλη:

- το πλέον φανερό όφελος αντιστοιχεί στη μεταγενέστερη αλίευση των διασωθέντων ιχθύων. Ένα μόνο μέρος θα αλιευθεί, δεδομένου ότι το υπόλοιπο μέρος υφίσταται τις συνέπειες της φυσικής θνησιμότητας, όμως παράλληλα θα αυξηθεί το βάρος των διασωθέντων ατόμων. Ο σταθμισμένος ισολογισμός θα είναι θετικός εφόσον το δυναμικό ανάπτυξης θα είναι υψηλό και τα ποσοστά εκ νέου αλίευσης ικανοποιητικά, δηλαδή η θνησιμότητα των ειδών που οφείλεται στην αλιευτική δραστηριότητα είναι μεγαλύτερη έναντι της φυσικής θνησιμότητας.
- η προστασία των νεαρών ατόμων συνεπάγεται επίσης αύξηση μακροπρόθεσμα των ατόμων που συμβάλλουν στην αναπαραγωγή. Οι επιστημονικές αναλύσεις αποδεικνύουν ότι πρόκειται, συχνά, για το πλέον αποτελεσματικό μέτρο, από όλα όσα θα μπορούσαμε αυθόρμητα να σκεφτούμε (διακοπή της αλιευτικής δραστηριότητας κατά την περίοδο της αναπαραγωγής). Η αύξηση του αποθέματος γεννητόρων αποτελεί τη μόνη εγγύηση για την αντιμετώπιση των κινδύνων βιολογικής εξαφάνισης, που ανακύπτουν όταν δεν εξασφαλίζεται η ανανέωση των γενεών (βλ. 1.1.3).
- η αποφυγή αλίευσης των ιχθύων αμέσως μόλις είναι κατάλληλοι για αλίευση προσφέρει στη διαχείριση της αλιείας ένα χρονικό διάστημα αντίδρασης. Κατ' αυτόν τον τρόπο καθίσταται δυνατή η εκτίμηση του ιχθυαποθέματος μιας κατηγορίας ηλικίας πριν αυτή περιληφθεί μαζικά στα αλιεύματα. Ο μηχανισμός προσδιορισμού του συνόλου των επιτρεπομένων αλιευμάτων (TAC) ανακτά την αξιοπιστία του.
- το πρόβλημα των απορρίψεων αποτελεί από μόνο του επιχείρημα για την αύξηση του μεγέθους των ματιών και την προστασία των ζωνών ανάπτυξης των ιχθυδίων. Σημαντικό μέρος των ιχθύων που διασώζονται με την αύξηση του μεγέθους των ματιών αντιστοιχεί πράγματι σε ιχθύς που δεν έχουν ακόμη αποκτήσει το ελάχιστο μέγεθος και που κανονικά απορρίπτονται. Η ομάδα εργασίας της CIEM ορίζει "ψαλίδα" 40 έως 130 εκατομμυρίων ιχθύων για τις ετήσιες απορρίψεις μερλούκιου στο Ατλαντικό. Είναι σύνηθες φαινόμενο στη Βόρεια θάλασσα, ο αριθμός των ατόμων εγλεφίνου που απορρίπτονται να υπερβαίνει σε μια ψαριά τον αριθμό των ιχθύων που θα πωληθούν.

Η κατάσταση των αποθεμάτων στρογγυλόψαρων

Η κατάσταση των κοινοτικών αλιευτικών πόρων ποικίλλει ανάλογα με τα είδη και τις αλιευτικές ζώνες. Μολονότι ορισμένα ιχθυαποθέματα βρίσκονται σε καλή κατάσταση (σκουμπρί, από τις δυτικές θάλασσες διάφορα αποθέματα ρέγγας), η κατάσταση των αποθεμάτων στρογγυλόψαρων μεγάλου μεγέθους είναι κρίσιμη, ενώ πρόκειται για είδη που κατέχουν σημαντική θέση στην οικονομία της βενθοπελαγικής αλιείας. Στη Βόρεια θάλασσα, στη δυτική Σκωτία την πρώτη θέση κατέχει ο μπακαλιάρος και έπονται ο εγλεφλίνος και ο μαύρος μπακαλιάρος. Ο μπακαλιάρος υπάρχει στη θάλασσα της Ιρλανδίας, στην Κελτική

θάλασσα και στην Ανατολική Μάγχη και αν δεν αποτελεί το κυρίαρχο είδος ωστόσο κατέχει σημαντική θέση. Νοτιότερα, ο μερλούκιος αποτελεί τη σπονδυλική στήλη πολλών αλιευτικών επιχειρήσεων, σε συνδυασμό με τον μπακαλιάρο στην Κελτική θάλασσα. Πρόκειται λοιπόν συγκεκριμένα για αυτά τα ιχθυαποθέματα για τα οποία οι επιστημονικές αναλύσεις είναι ιδιαίτερα ανησυχητικές. Για ορισμένα ιχθυαποθέματα οι επιστημονικές εκτιμήσεις είναι περισσότερο συγκεκριμένες από άλλες. Θα ήταν σφάλμα να συμπεράνουμε ότι στη δεύτερη περίπτωση ο κίνδυνος είναι μικρότερος. Αντίθετα μια προσεκτική μελέτη των αναλύσεων δείχνει ότι μολονότι τα στοιχεία που έχουμε όσον αφορά τη θάλασσα της Ιρλανδίας ή την Ιβηρική χερσόνησο είναι ελλιπή, όλα δείχνουν ότι η κατάσταση είναι πολύ σοβαρή. Επείγει να ληφθούν αποφάσεις. Όσον αφορά τον μπακαλιάρο και τον εγλεφίνο καθώς και τον μερλούκιο τα αποθέματα κινδυνεύουν να εξαντληθούν. Ως προς τα αποθέματα μπακαλιάρου η εξέλιξη ήταν καταστροφική, αρχίζοντας από το βορειοδυτικό Ατλαντικό. Ο εγλεφίνος του Ban Georges (Βορειοδυτικός Ατλαντικός) παρουσιάζει υπολειμματικό απόθεμα χωρίς οικονομικό ενδιαφέρον λόγω της υπερεκμετάλλευσης στη δεκαετία του 70.

2.2. Επιχειρήματα που αφορούν αλιεία περισσότερων του ενός ειδών

Πρόκειται για δύο κατηγορίες. Γίνεται λόγος για τεχνικές αλληλεπιδράσεις προκειμένου να τονισθεί ότι η αλιεία αφορά όχι μόνο ένα είδος αλλά πολλά και για βιολογικές αλληλεπιδράσεις οι οποίες αντιστοιχούν κυρίως στις σχέσεις θηρευτή-θηράματος που υφίστανται μεταξύ των διαφόρων ειδών ιχθύων.

Τεχνικές αλληλεπιδράσεις

Στην περίπτωση που είναι αδύνατον να αποφευχθεί η ταυτόχρονη αλίευση ειδών που παρουσιάζουν πολύ διαφορετικό δυναμικό ανάπτυξης, πρέπει να βρεθούν συμβιβαστικές λύσεις δεδομένου ότι τα μάτια του δικτυού θα είναι πολύ μεγάλα για τα "μικρά" είδη και ακατάλληλα για τα "μεγάλα" είδη.

Θα έπρεπε να προβλεφθούν μάτια δικτυού πολύ μεγαλύτερα από τα προτεινόμενα για να ευνοηθεί η εκμετάλλευση του μπακαλιάρου, του μαύρου γάδου ή του μερλούκιου. Πράγματι, υπάρχουν ιχθύες πολύ μεγάλου μεγέθους, όπως ποντικόψαρο ή βατραχόψαρο, χάλιμπατ, σιάκι ή σαλάχι, η αλίευση των οποίων απαιτεί μεγαλύτερα μάτια δικτυού.

Στην περίπτωση είδους πολύ μικρού μεγέθους και εφόσον είναι δυνατή η αλίευσή του χωρίς να αλιευθούν μαζί ιχθύες που ανήκουν σε είδη μεγαλύτερου μεγέθους, η απλούστερη λύση είναι να προβλεφθεί παρέκκλιση, συνδυασμένη με ένα είδος - στόχο, ή ομάδα ειδών - στόχου. Ουσιαστικά, πρόκειται για πελαγικά ή ημιπελαγικά είδη (ρέγγες, σκουμπριά, σαυρίδια, αντζούγιες, σαρδέλες, προσφυγάκι) και για τα μαλακόστρακα (καραβίδες, γαρίδες) που δημιουργούν πρόβλημα. Κάθε παρέκκλιση όμως, ακόμη και όταν πρόκειται για μια πραγματική τεχνική δυνατότητα, ενέχει κίνδυνο. Τα είδη - στόχοι της κατά παρέκκλιση αλιείας είναι δυνατόν να αποτελέσουν πρόφαση. Πρέπει ως εκ τούτου να εκτιμηθούν οι κίνδυνοι, να προσαρμοσθεί το κατά παρέκκλιση μέγεθος του ματιού στο είδος - στόχο, χωρίς καμία ελαστικότητα και λαμβάνοντας τα απαραίτητα μέτρα ώστε η κατά παρέκκλιση αλιευτική δραστηριότητα να ασκείται υπό συνθήκες που περιορίζουν τους κινδύνους. Πρέπει τέλος να εξασφαλισθεί η δυνατότητα ελέγχου των συνθηκών αυτών. Όλα αυτά, δυστυχώς, οδηγούν στην θέσπιση πολύπλοκων κανονιστικών ρυθμίσεων.

Βιολογικές αλληλεπιδράσεις

Η φυσική θνησιμότητα επηρεάζει αρνητικά τα αποτελέσματα της αύξησης του μεγέθους του ματιού. Η κατάσταση είναι πολύπλοκη, δε, όταν τα προστατευόμενα είδη διαδραματίζουν ρόλο θηρευτών για τα άλλα ιχθυαποθέματα. Είναι δύσκολο να εκτιμηθεί

ποσοτικά το φαινόμενο, όμως από ποιοτικής άποψης δεν υπάρχει καμία αμφισβήτηση. Εξαρτάται μεταξύ άλλων από τη σχετική κατανομή θηρευτών και θηραμάτων, για πολύ συγκεκριμένες κλίμακες μεγεθών. Έτσι, μπορεί να ποικίλλει για το ίδιο είδος από μια θάλασσα σε άλλη. Το νταούκι της Βόρειας Θάλασσας αποτέλεσε το αντικείμενο πολλών σχετικών εργασιών και συζητήσεων

3. Οι οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις.

3.1. Γενικές παρατηρήσεις

Ανεξάρτητα από την ελλιπή γνώση κατά κανένα τρόπο δεν πρέπει να αντιτάσσονται οι οικονομικές στις βιολογικές επιπτώσεις των τεχνικών μέτρων. Τα μέτρα αυτά έχουν λόγο υπάρξης και επιπτώσεις τόσο σε οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο όσο και σε βιολογικό. Κατά μια πάγια αντίληψη οι περιορισμοί, όπως τα τεχνικά μέτρα και ο περιορισμός της αλιευτικής προσπάθειας, δεν θα δικαιολογούνται στην περίπτωση που οι αναλύσεις προεκτείνοντο από τον βιολογικό και στον οικονομικό τομέα. Στην πραγματικότητα, τα αποτελέσματα των βιοοικονομικών μελετών, στην περίπτωση που διεξήχθησαν, ήταν σε πολύ γενικές γραμμές πιο συγκεκριμένα από αυτά των βιολογικών αναλύσεων. Δεν δικαιολογείται ως εκ τούτου να αναβάλλεται η λήψη μέτρων όπως η αύξηση του μεγέθους του ματιού των διχτυών, περιμένοντας τη διεξαγωγή συμπληρωματικών οικονομικών μελετών με την ελπίδα ότι θα ανέτρεπαν τα συμπεράσματα.

Για να διασαφηνισθεί το θέμα, πρέπει οπωσδήποτε να θεωρηθεί η αύξηση του μεγέθους των ματιών ως δυνατό μέτρο, ενώ θα πρέπει επίσης να τηρηθούν οι ισχύοντες κανόνες. Και οι δύο εκδοχές παρουσιάζουν πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα κοινωνικοοικονομικού χαρακτήρα των οποίων η αξιολόγηση δεν είναι απόλυτα αξιόπιστη. Το θέμα που πρέπει να μας απασχολήσει ουσιαστικά είναι η διάκριση μεταξύ των μακροπρόθεσμων επιπτώσεων, όπου η αύξηση του μεγέθους του ματιού του διχτυού θα έχει βιολογικά, οικονομικά και κοινωνικά οφέλη, και των βραχυπρόθεσμων, όπου ενδέχεται να προκύψουν δυσκολίες. Είναι επίσης σημαντικό να αναλυθεί η κατανομή κερδών και ζημίας.

3.2. Μεσοπρόθεσμη και μακροπρόθεσμη αξιολόγηση

Η αύξηση του μεγέθους των ματιών του διχτυού θα καθιστούσε δυνατή, για πολλά ιχθυοποθέματα, την αύξηση της παραγωγής. Όχι μόνο η θεώρηση των οικονομικών φαινομένων δεν αντικρούει τα συμπεράσματα αυτά, αλλά και η καθιέρωση τιμών μεταβλητών ανάλογα με το μέγεθος των ιχθύων αυξάνει τα κέρδη. Εάν, μεταξύ δύο και έξι ετών το βάρος του μερλούκιου υπερεξαπλασιάζεται, η τιμή ανά κιλό, το ίδιο χρονικό διάστημα σχεδόν διπλασιάζεται για τις μηχανότρατες. Εάν ο ίδιος μερλούκιος ηλικίας έξι ετών αλιευθεί από σκάφος που αλιεύει με παραγάδι, η τιμή του θα αυξηθεί εκ νέου στο διπλάσιο. Για το ίδιο λοιπόν ψάρι, η τπώλησης μπορεί να εικοσιπενταπλασιαστεί σχεδόν, ανάλογα με το αν έχει αλιευθεί από μηχανότρατα με με μάτια μικρού μεγέθους ή από ορισμένα σκάφη που αλιεύουν με παραγάδι. Ακόμη και αν η ευκαμψία των τιμών μπορεί να περιπλέξει τις προβλέψεις, δεν υπάρχουν αποτελέσματα σύμφωνα με τα οποία είναι δυνατόν να μην υπάρξει κέρδος από την σταθμισμένη αύξηση των αλιευμάτων. Στη Βόρεια θάλασσα, οι σχετικές εκτιμήσεις ορίζουν μείωση της τάξης του 20% το πολύ για τα μακροπρόθεσμα κέρδη που θα προκύψουν από την αύξηση του μεγέθους των ματιών των διχτυών. Εξάλλου οι διακυμάνσεις αυτές δεν συνεπάγονται οικονομική εξουδετέρωση του οφέλους λόγω αύξησης της παραγωγής, αλλά θα επιτρέψουν στους καταναλωτές να επωφεληθούν από τη μείωση των τιμών λόγω καλύτερης εκμετάλλευσης των πόρων.

Στο κοινωνικό επίπεδο είναι δυσκολότερο να προβλεφθούν τα αναμενόμενα οφέλη από την αύξηση του μεγέθους των ματιών του διχτυού. Ωστόσο είναι βέβαιο ότι σπαταλώνοντας την

εν δυνάμει απόδοση με την κακή εκμετάλλευση των πόρων δεν δημιουργούνται βιώσιμες θέσεις απασχόλησης. Μάλιστα ένα από τα πλέον συγκεκριμένα αποτελέσματα των επιστημονικών ερευνών είναι ότι όσο πιο απερίσκεπτοι είμαστε εκθέτοντας στον κίνδυνο της αλίευσης πολύ νεαρά ψάρια τόσο περισσότερο πρέπει να είμαστε προσεκτικοί όσον αφορά την ένταση της αλιευτικής προσπάθειας.

3.3. Οι βραχυπρόθεσμες απώλειες

Η αύξηση του μεγέθους των ματιών του διχτυού αποτελεί επένδυση η οποία θα αποφέρει οφέλη όταν τα ψάρια θα έχουν μεγαλώσει επαρκώς. Το χρονικό περιθώριο που είναι απαραίτητο, αντιστοιχεί σύμφωνα με τις πρακτικές της κοινοτικής αλιείας, σε μια μεταβατική περίοδο διάρκειας από δύο μηνών έως δύο ή τριών ετών ανάλογα με την περίπτωση.

Οι απώλειες εξάλλου μπορούν να περιορισθούν για δύο λόγους:

- η ευκαμψία των τιμών είναι δυνατόν να αντισταθμίσει τις συνέπειες της μείωσης των εισροών,
- οι προβλέψεις γίνονται εξάλλου επί ίσων όρων, δηλαδή χωρίς να ληφθεί υπόψη η ικανότητα των αλιέων να προσαρμόσουν τις πρακτικές τους και τις μεθόδους τους, για να εγκαταλείψουν μεθόδους που θίγονται πιο άμεσα από την αύξηση του μεγέθους των ματιών του διχτυού. Το πλέον σαφές παράδειγμα παρέχεται από την κατανομή της αλιευτικής προσπάθειας. Με τη χρησιμοποίηση διχτυών με μικρά μάτια, από οικονομικής άποψης είναι πιο προσοδοφόρο να εστιαστεί η αλιευτική προσπάθεια σε ζώνες πλούσιες σε πληθυσμό ιχθυοδίων. Όταν ισχύσει η χρησιμοποίηση διχτυών με μεγαλύτερα μάτια τότε το ενδιαφέρον θα εστιαστεί σε ζώνες όπου υπάρχουν μεγαλύτερα ψάρια.

Η προαναφερόμενη ευελιξία στη διαμόρφωση των τιμών δεν είναι όραμα. Έχουν ήδη χρησιμοποιηθεί δίχτυα με μεγαλύτερα μάτια. Οι βραχυπρόθεσμες απώλειες που προβλέφθηκαν για την Κελτική θάλασσα για παράδειγμα, δεν επιβεβαιώθηκαν ποτέ, δεδομένου ότι οι τιμές εξελίχθηκαν και οι αλιείς προσαρμόστηκαν. Τα σκάφη που επέλεξαν δίχτυα με μάτια μεγέθους 110 mm σε περιοχή 2 προσαρμόσαν αμέσως την πρακτική τους στο νέο αυτό κανόνα. Η εμπειρία αυτή έχει διαπιστωθεί και σε άλλους ιχθυοτόπους και μπορεί κανείς να πει ότι μέχρι σήμερα στην Κοινότητα, όπου εφαρμόστηκε η χρησιμοποίηση διχτυών με μεγαλύτερα μάτια, δεν εμφανίστηκαν ουσιαστικές οικονομικές δυσκολίες ακόμη και μεταβατικές. Είναι αλήθεια όμως ότι η πρακτική αυτή δεν έχει εφαρμοσθεί σε ευρεία κλίμακα. Όμως, με σταδιακή προσέγγιση, είναι δυνατό να μειώνονται σε κάθε στάδιο οι άμεσες απώλειες. Η άμεση εφαρμογή της πρακτικής αυτής θα επιτρέψει να επιτευχθεί σύντομα πλήρες όφελος από τη χρησιμοποίηση ορθολογικώς επιλεγμένου μεγέθους ματιών, όμως θα αυξήσει τις δυσκολίες προσαρμογής.

3.4. Η κατανομή των οφελών και των θυσιών.

Η ποικιλομορφία των αλιευμάτων συνεπάγεται και διαφορετική αντιμετώπιση σε σχέση με τα τεχνικά μέτρα. Όσοι αλιεύουν μεγάλα ψάρια θα έχουν μόνο οφέλη και δεν πρόκειται να υποστούν καμία σημαντική βραχυπρόθεσμη ζημία. Πρόκειται για την περίπτωση των σκαφών που χρησιμοποιούν ήδη δίχτυα με μεγάλου μεγέθους μάτια ή για μικρούς στόλους παραγαδιάρικων. Αντίθετα, οι βραχυπρόθεσμες απώλειες αφορούν κυρίως τους στολίσκους που προσανατολίζονται στην αλιεία με μάτια μικρού μεγέθους. Πρόκειται για τις διάφορες κατά παρέκκλιση εξειδικευμένες αλιείες. Μολονότι το δυναμικό των εν λόγω σκαφών είναι

περιορισμένο, ωστόσο το πρόβλημα υφίσταται. Όμως δεν είναι δυνατό, σε συνθήκες περιορισμού των πόρων, ήτοι βιολογικού κινδύνου για τα ιχθυαποθέματα, να διαιωνίζονται οι επικίνδυνες πρακτικές. Εξάλλου το κανονιστικό καθεστώς αποτελεί μέσο διαιτησίας μεταξύ των ειδών αλιείας. Οδηγεί στην κατά προτεραιότητα παύση της δραστηριότητας των μικρών στόλων που αλιεύουν τα μεγαλύτερα ψάρια. Η εντατικοποίηση της αλιείας ιχθυδίων έχει ήδη οδηγήσει στην παύση ορισμένων αλιευτικών δραστηριοτήτων, όπως η αλίευση του ενήλικα μερλούκιου στον κόλπο της Γασκόνης.

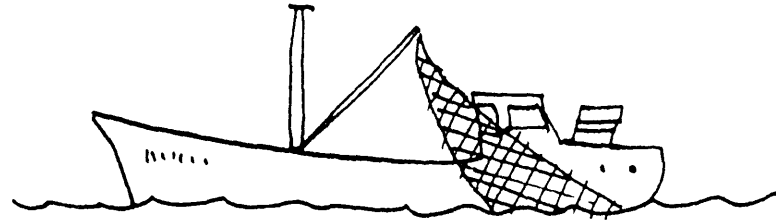
Όποια κι αν είναι η απόφαση, συνεπάγεται άνιση κατανομή του κέρδους και των απωλειών, βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα. Η εύκολη λύση που συνίσταται στην προώθηση της αλίευσης ιχθυδίων εις βάρος των άλλων ειδών, δεν είναι απαραίτητα η πλέον δίκαιη. Το μόνο που σίγουρα θίγει εξίσου το χώρο αυτό είναι ο κίνδυνος εξαφάνισης των ιχθυαποθεμάτων με αποτέλεσμα να ζημιωθούν όλοι.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 6

Τεχνικά μέτρα που ισχύουν σε διάφορες περιοχές του Β. Ατλαντικού
και της Μεσογείου

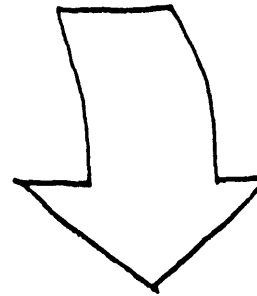
Ζώνη	Ελάχιστο μέγεθος ματιών της τράτας βυθού	Απαγόρευση απόρριψης	Κανόνας ενιαίου διχτυού	Κλείσιμο αλιείας πραγματού χρόνου
Βαλτική	70-105mm	όχι	όχι	όχι
Νορβηγία	135mm	ναι	όχι	ναι
ΕΕ-Περιοχές 1&2	80-100mm	όχι	όχι	όχι
ΕΕ-Skagerrat/Katt.	90mm	όχι	όχι	όχι
ΕΕ-περιοχή 3	65mm	όχι	όχι	όχι
ΕΕ-περιοχή 5	65mm	όχι	όχι	όχι
ΕΕ-περιοχή 6	100mm	όχι	όχι	όχι
ΕΕ-Μεσόγειος	40mm	όχι	όχι	όχι
ΕΕ-Κόλπος του Cadix	40mm	όχι	όχι	όχι
Ισλανδία	155mm	ναι	όχι	ναι
NAFO	130mm	όχι	ναι	όχι
Καναδάς	; -160mm	ναι	όχι	όχι

ΣΤΟΛΟΣ

ΠΟΛΥΕΤΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
Προσαρμογή του μεγέθους των στόλων

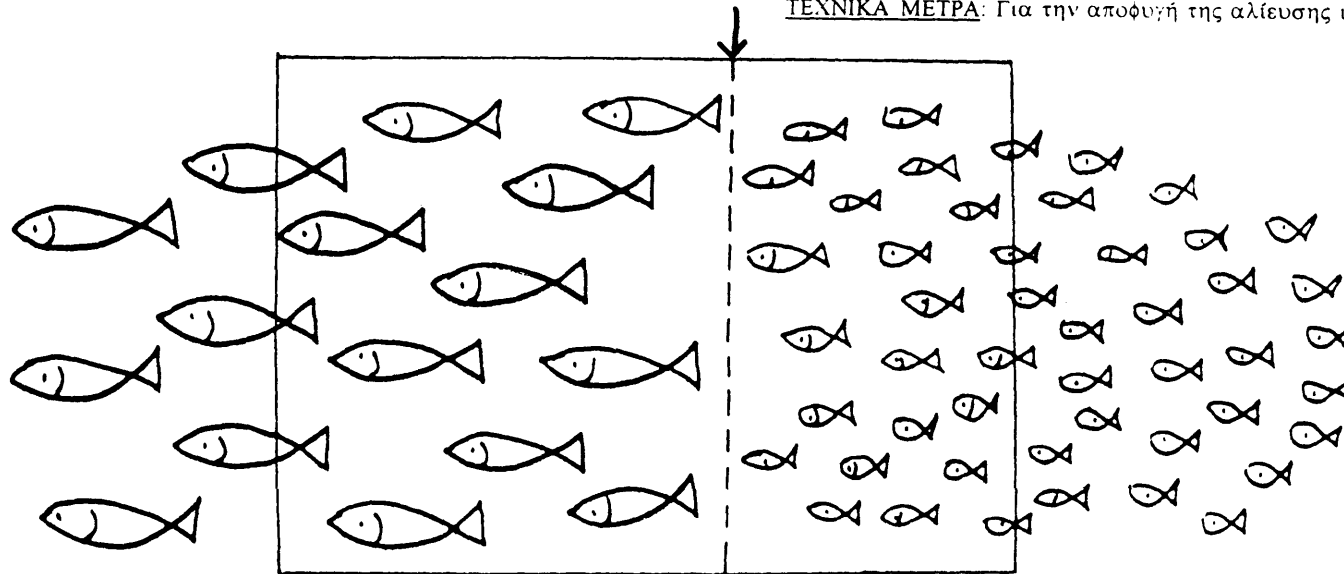
ΑΛΙΕΥΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

ΕΛΕΓΧΟΣ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑΣ
Άμεσος περιορισμός της αλιευτικής δραστηριότητας

ΤΕΧΝΙΚΑ ΜΕΤΡΑ: Για την αποφυγή της αλίευσης ιχθυοδίων

ΑΠΟΘΕΜΑ ΙΧΘΥΩΝ

ΤΑΣ & ΠΟΣΟΣΤΩΣΕΙΣ: Περιορισμός της ποσότητας των απομακρυνόμενων πόρων

ISSN 0254-1483

COM(95) 669 τελικό

ΕΓΓΡΑΦΑ

GR

03

Αριθ. καταλόγου : CB-CO-95-709-GR-C

ISBN 92-77-97871-6

Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

L-2985 Λουξεμβούργο